

ධම්මනියාමකාවය - 11

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථසීසි සවාමීන් වහන්සේ.

ධම්මනියාමකාවය - 11

පටිච්චසමුප්පාදය සුත්තනකභාෂණීය සහ අභිධම්මභාෂණීය
ලෙස විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාව.

2021.04.10 දින පවත්වන ලද දේශනය

විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං (නිර්දේශ වර්ණනාව - 2)

නාමරූප ධර්මයන්ගේ විදර්ශනා පිළිවෙළ

සංවිධානය : සවනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන්
විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම සාකච්ඡා මණ්ඩපය.

ධර්ම දේශනාවට Youtube ඔස්සේ සවන්දීම සඳහා

https://www.youtube.com/watch?v=P444_wBK9t4

පූජ්‍ය ඉලුකේගම අතථස්සි සවාමීන් වහන්සේ.

ධම් ආනය පිණිසයි.

පිටපත් කිරීම සහ සංස්කරණය:

එච්.ඒ.අමරතුංග
(දුරකථනය 041 2240228)

තාක්ෂණික ආයතනය:

චම්ලා අමරතුංග

මෙම පොත නැවත මුද්‍රණය කර පිරිසිදු
ධර්මදානයක් වශයෙන් නොමිලයේ
බෙදාහැරීමට කැමැති සැදැහැවතෙක් වේ නම්
දුරකථනයෙන් සංස්කාරක අමතා ඒ සඳහා
දේශකයන් වහන්සේගේ අවසරය ලබා
ගන්නා මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලා සිටිමු.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
සවනට සිසිලස ජාත්‍යන්තර ධර්ම දේශනා ගුවන් විදුලිය සහ සජීවී ධර්ම
සාකච්ඡා මණ්ඩපයේ අනුග්‍රාහකත්වයෙන්
zoom තාක්ෂණය ඔස්සේ
අකුරැස්ස, ගල්ලල,
ඉදිගස්හේන ආරණ්‍ය සේනාසනාධිපති,
පූජ්‍ය ඉලුකේගම අත්ථදස්සි ස්වාමීන් වහන්සේ,
පටිච්චසමුප්පාදය, සුතතනතභාජනීය සහ අභිධම්මභාජනීය ලෙස
විවරණය කෙරෙන ධර්ම සාකච්ඡා මාලාවේ
2021.04.10වැනි දින පවත්වන ලද
දසවැනි ධර්ම දේශනාව යි.

විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං (නිර්දේශ වර්ණනාව - 2)

නාමරූප ධර්මයන්ගේ විදර්ශනා පිළිවෙළ

අරමුණු කරන ලද
මෙම ධර්ම දේශනාව

ඉමහත් ශ්‍රද්ධාවෙන් සහ ඔබ සැම කෙරෙහි උපන් කරුණාවෙන් යුතුව
හැකිතාක් දුරට උන්වහන්සේගේ දේශනා විලාසයෙන් ම
ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් සකස් කොට ඔබ අතට පිදිමකි .
සාකච්ඡාවක් ලිඛිතව සකස් කිරීමේදී, දේශනා විලාශය,
වචන උච්චාරණ විලාශය, ශ්‍රවණ තත්ත්වය, කාර්මික තත්ත්වය,
ආදී විවිධ ගැටලු හමුවන තැන් නීතිපතා විද්‍යාමානවේ.
කෙසේ වුව ද වර්තමානයෙහි බොහෝ දෙනා නිබඳ විමසන
ආයතන නිරෝධය පිළිබඳව වූ ක්‍රමවේදය
බුද්ධ දේශනාව අග්‍රැතවත් හුදී ජනයාට පැහැදිලි කර දීමේ
අරමුණෙන් අප ස්වාමීපාදයන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්
කරන ලද මෙම දේශනය හොඳින් හදාරා පරිශීලණය කොට
සමාධිමත්වීමේ උත්සාහය ගන්නා මෙන් ඔබ සැමගෙන් ඉතා ඕනෑකමින්
ඉල්ලා සිටිමු.

“ශ්‍රමණ තෙමේ කිබඳු දිට්‍රහ ඇත්තේ ද, කුමක් ප්‍රකාශ කරන්නේ ද?” කිංවාදී සමණෝ කිමකබ්බාසී “කි? කියලා ඔබ වහන්සේගේ දඹ්‍රණය මොකක් ද? ඔබ වහන්සේගේ දෘෂ්ටිය මොකක් ද? කුමන දඹ්‍රණයක් නිසා ද මේ විදියට වාසය කරන්නේ? කියලා ඒ දණ්ඩපාණී කියන ශාක්‍ය රජපුරුවෝ විසින් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් වශයෙන් අහනවා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ උත්තර දෙනවා, “ඇවැත්නි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොකයෙහි, මහණබඹුන් සහිත නරදෙව් මිනිසුන් සහිත ප්‍රජාවෙහි යම් බඳු දෘෂ්ටි ඇත්තෙක් යම්බඳු දඹ්‍රණයක් නිසා ලොකයෙහි කිසිවකු හාත් විවාද කොට නො සිටීද, යම් දඹ්‍රණයක් නිසා කෙනා කෙනා සමග විවාද ඇනුම් බැණුම් ඇතිකරගන්නේ නැතුව ඉන්නවා නම්, විවාද නො කර හිටියා නම්, ... යම් කරුණින් කාමයෙන් විසංයුක්ත කොට විහරණ කරන විවිකිච්ඡා රහිත, සුන් කුකුස් ඇති, කුදු මහත් භවයෙහි පහ වූ තෘෂ්ණා ඇති, ඒ කෂීණශ්‍රව බ්‍රාහ්මණයා වෙත සංඥාවෝ (ක්ලේශයෝ) කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ නැතිනම්, ලැග නො හොවිත් ද, ලැග නො සිටී නම්, ඇවැත්නි, මම එබඳු වාද ඇත්තෙක්මි. එසේ ප්‍රකාශ කරන්නෙක් මි” යි වදාළ සේක, මෙසේ වදාළ කල්හි දණ්ඩපාණී ශාක්‍ය හිස සලා දිව නෙරැනළවා (වෙන්ව පෙනෙන සේ) රැළි තුනක් ඇති නළල් රැළියක් නළලත නංවාගෙන දඬිය හයාගෙන බැස ගියේ ය.”

ධම්මනියාමකාවය 11

2021.04.10 දින පවත්වන ලද දේශනය

විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං (නිර්දේශ වර්ණනාව - 2)

නාමරූප ධර්මයන්ගේ විදර්ශනා පිළිවෙල

*නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස
නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස*

හොඳයි හැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණයි. සම්මා සම්බුදු සරණ යි. අපි කතාකරගෙන ආව පටිච්චසමුප්පාද දේශනාමාලාවේ අපි අතරමගදී අවසන් කළේ **විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං** කියන පටිච්චසමුප්පාද කොටස් ටික යි. ඒකේ ගිය සැරේ කතා කරාට අඩුවක් තිබුණා කතා කරන්න. මේ නාමරූප විඤ්ඤාණ කියන කාරණාව මේ නිවන් මගට ඉතාමත් වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් නිසා මේ තුළින් විදර්ශනා පැත්තකුත් මතුකරලා අවසන් කරොත් හොඳයි කියලාමගේ අදහසක් තියෙනවා.

මේ නිවන් දකින බණ භාවනා කරන මාර්ග ඵල උපදවා ගැනීම සඳහා විශේෂයෙන් ම විදර්ශනා ඥාන පදනම වන මේ නාමරූප පරිච්ඡේද ඥානය, ධම්මට්ඨිති ඥානය කියන එක ගොඩනැගෙන්නේ මේ විඥාන නාමරූප කියන මේ පරමාර්ථ ධර්මයන් පදනම්කරගෙන යි. ඒ නිසා මේ තැන ඒ ප්‍රත්‍යාභාවය හා ඒ තුළ කෙලෙස් කම් විපාක සකස්වෙන්නේ

කොහොම ද කියන එක පිළිබඳව අවබෝධයක් ඇතිකරගැනීම අපට විදර්ශනා මාර්ගයේ දී විශේෂයෙන් වැදගත් වෙනවා. ඒ නිසා මේ පරිච්ඡේදයේ අපි සිද්ධාන්ත වශයෙන් කතා කරනවා වගේ ම, මේවා අපගේ ජීවිතයට ගලපාගෙන, විදර්ශනාවන් මේ තුළින් මතුකරගන්නේ කොහොම ද කියන එක පිළිබඳවත් කතාකරන්න උත්සාහවත් වෙනවා කියලා.

ඒ නිසා මේ මුල් ඒ අඩුව කතාකරලා, මධ්‍යපිණ්ඩික සූත්‍රය¹ ආශ්‍රයෙන් ඒවා අපි කොහොම ද අපේ ජීවිතයට ගලපාගන්නේ කියන එක කතාකරන්න මම අදහස් කරනවා. ඊට පෙරත් මේ මධ්‍යපිණ්ඩික සූත්‍රය පිළිබඳව යම් යම් විවරණයන් කළ යුතු බවට ආරාධනාවන් ලැබිලා තිබුණා. ඒ නිසා ඒකත් ඇසුරු කරගෙන, කලින් කලට මම සූත්‍රත් මේ සඳහා යොදාගන්නා නිසා, ඒ විදියට කතාකරන්න මම අද දවසේ දී සුදානම් කරගත්තා.

ගිය සැරේ කතාකරපු තැනට අපි නැවත ගියොත්, පෙරහුරුවක් වශයෙන්, මතක්කරගැනීමක් වශයෙන්,

¹2500 බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය - මජ්ඣිම නිකාය (1) - 272වැනි පිටුව

විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින නාමරූප මොනවා ද කියලා ඒ නාමධර්මයන් හා රූප ධර්මයන් පිළිබඳව අපි යම් විග්‍රහයක් කරගෙන ආවා.

නාම පරමාර්ථ

අත්‍යසමාන චෛතසික (13) ➤ සර්ව චිත්ත සාධාරණ-7 එස්සය, වේදනා, සංඥා, චේතනා, ඵකාග්‍රහාව, ජ්විතින්ද්‍රිය, මනසිකාර ➤ ප්‍රතිර්ණක-6 චිත්තක, විචාර, අධිමොක්ඛය, චිරිය, ප්‍රීතිය, ඡන්දය	අකුසල චෛතසික (14) ➤ මෝහ චතුෂ්කය (අකුසල සාධාරණ-4) මෝහය, අභිරික්කය, අනොත්තප්පය, උද්ධච්ඡය ➤ ලෝභ ත්‍රිකය (ලෝභමූල සිත්වල පමනක් යෙදේ) ලෝභය, දිට්ඨිය, මානස ➤ දෝෂ චතුෂ්කය (ද්වේශමූල සිත්වල පමනක් යෙදේ) ද්වේශය, ඉස්සාව, මච්ඡරිය, කුක්කුමිජ *විනය හා මිද්ධය සංස්කාර සිත්වල සුලු පරිදි යෙදේ. *විචිකිට්ඨාව මෝහමූල සිතෙහි සුලු පරිදි යෙදේ.	කුසල චෛතසික(25) ➤ සෝභන සාධාරණ -19 සද්ධා, සති, නිරි, ඔත්තප්ප, ලෙලිත, අදෝෂය, තනුමජ්ඣත්තතා, කායපස්සද්ධි, චිත්තපස්සද්ධි, කායලභතා, චිත්තලභතා, කායමුද්‍රතා, චිත්තමුද්‍රතා, කායකම්මඤ්ඤානා, චිත්තකම්මඤ්ඤානා, කායපාලඤ්ඤානා, චිත්තපාලඤ්ඤානා, කායුප්ප්‍රකතා, චිත්තුප්ප්‍රකතා අසාධාරණ සෝභන 6 (කුසල් සිත්වල සුලු පරිදි යෙදේ.) -විජි 3 : සම්ම වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජිව අප්‍රමාණ 2 : කරුණා, මුදිතා -ප්‍රඥා චෛතසිකය 1
--	---	--

එතකොට එහිදී මේ නාමධර්මයන් පිළිබඳව ගිය සැරේ අපි ඒවා බෙදලා, ධර්මයේ තියෙන්නේ කොහොමද කියන එක පිළිබඳව කතාකරා. ඒ අතර විශේෂයෙන් ඒ නාමධර්මයෝ සියල්ල චෛතසික වශයෙන් පණස්දෙකක් ධර්මයේ සඳහන්වෙලා තියෙනවා. ධර්මසච්ඡිනි ප්‍රකරණවලත් මේවා සඳහන්වෙලා තියෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනාකරපු **කුසලාධම්මා, අකුසලාධම්මා, අව්‍යාකතාධම්මා** කියන මේ ත්‍රිකය යටතේ මේවා බෙදීමට ලක්කරලා තියෙනවා. ඒ අතර කුසල් අකුසල් සියල්ලට ම සාධාරණ වන සිතුවිලි, ඒ වාගේ ම චෛතසික ධර්ම, ඒවාගේ ම අකුසලයන්ට පමණක් සාධාරණ වන හා කුසලයන්ට පමණක් සාධාරණ වනචෛතසික හැටියට මේවා

බෙදලා තියෙන්නේ. එතකොට ඒවා අපගේ සිතේ යෙදුනහම තමයි, ඒ අනුසාරයෙන් තමයි අපි මේවා අකුසල්, මේවා කුසල් කියලා දැනගන්නේ.

අකුසලය, අකුසලය වශයෙන් දැනගැනීම අප මේ විද්‍යා මාගීයට හා අපේ හිතෙන් අපට ඒ අකුසලයෙන් මිදීමට ඉතාමත් ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා. ඒ නිසා තමයි අපි මේවා වරින් වර කතා කරන්නේ. අකුසල් තේරුම් ගත්තහම අකුසල් සිත් වශයෙන් බෙදලා ඒ සිත්වලට ඒ චෛතසික ධර්ම අදාලකරලා, කතාකරලා, ලස්සනට ඒවා විග්‍රහ කරලා තියෙනවා.

බුද්ධ ශාසනයක පමණක් විග්‍රහවන,

- අකුසලයක් කියන්නේ මොකක් ද,
- අකුසලය උපදින්නේ කොහොම ද,
- ඒ අකුසලය තුළ යෙදෙන ධර්ම මේ සිතට, අකුසලය කියන සිතට අපට දුකක් කණගාටුවක්, තරහක්, අමණාපයක්, කියන මේ අකුසල් එතකොට මේ අකුසලයට, ඒ හිතට බලපෑම් කරන්නේ මොන වගේ ධර්ම කියලා,

මේ නාමරූප ධර්මයන් බෙදා වෙන් කරලා තමයි එතැන පෙන්නලා තියෙන්නේ.

එතකොට අපි කතාකළේ ඒ වගේ අකුසල සාධාරණ, හැම අකුසලයක් තුළ ම යෙදෙන, මෝහය, අභිරිකය, අනොත්තප්පය, උද්ධව්වය කියන ධර්ම යි. අකුසල් සිතක් හටගන්න නම් මේ හතර අනිවාය්‍යයෙන් ම තිබිය යුතු යි කියන එක තමයි ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ.

තමන් තුළ යම් වෙලාවක අකුසලයක් ඉපදුනහම, තමන්ට කල්පනා කරන්න පුළුවන්, තමන් තුළ ඒකාන්තයෙන්

- * මෝහය හටගෙන.
- * පවට ලජ්ජාව නැතිකම (අහිරිකය) හටගෙන,
- * පවට භය නැතිකම (අනොත්තප්පය) කියන එක ඉපදිලා.
- * හිතේ විසුරුණුකම, නො සන්සුන්කම (උද්ධවිජය) කියන එක ඉපදිලා මා තුළ.

මේ කෙලෙස් සතුරන් මා තුළ හටගෙන නේ ද කියලා අපට සංවේගය ඇතිකරගන්න පුළුවන්. ටිකකින් හරි.ටිකකින් අකුසලය හඳුනාගන්න, ඒ අකුසලය දැනගත්තහම මගේ හිතේ මේ මේ වාගේ ලාමක ධර්ම හතරක් හටගෙන නේ ද කියලා දැනගන්නවා.

ලෝභය ඉපදුනහම, ඒ ලෝභය හටගන්න කොට, ලෝභය සමග අනිවායථයෙන් ලෝභය, දිට්ඨිය, මානය කියන මේ ධර්මා ලෝභයත් එක්ක ම යි හටගන්නේ. ඒ නිසා මා තුළ යම් වෙලාවක දෘෂ්ඨියක්, වැරදි දෘෂ්ඨියක් හටගත්තොත්, ඒ දෘෂ්ඨිය හටගත්තේ මා තුළ ඒ ඒ ධර්මයන් තුළ තියෙන ලෝභය නිසා නේ ද. ලෝභය නො තිබුණා නම්, මේ වාගේ ලාමක දෘෂ්ඨි මා තුළ හටගත්තේ නැහැ නේ ද කියලා අපට ඒවා ගැන මෙනෙහි කරන්න පුළුවන්.

මානය :- ඒ වාගේ ම මා තුළ මානයක් ඇතිවුණොත්, තමන් උසස් කියලා හෝ, පහත් කියලා හෝ, අන් අය හා සමාන යි කියලා හෝ මැනීම. අපි රහත්වෙනකම් ම මේ මැනීම කරනවා. ඒ නිසා පෘතග්ජන අය හා ඒ ආයථයන් අතර ඒ මැනීම ප්‍රමාණයන්ගෙන් ඒ උස් පහත් වීම් වශයෙන් ඒවා

සිද්ධවෙනවා. යම් වෙලාවක අපි ඒ විදියට මැනීමක් කරන කොට, මානයක්. මානය කියන කෙලේසය ඉතා සියුම්ව යෙදෙන, ඉතාමත් අපට දුකක් ගෙන දෙන, වෙහෙසක් ගෙන දෙන කෙලේසයක්. මාන්නය තියෙන කෙනාට හැම වෙලාවේ ම කොතැන ගියත් ඒ මැනීම නිසා පුද්ගලාකාර දුකකින් ඉන්නේ. අර සැහැල්ලුව, සරලබව නැහැ. කොහේ හරි උත්සවයකට ගියත්, වැදගත් කටයුත්තකට ගියත් එයා ඒ වෙනුවෙන් අනික් අයට තමන් පෙනී හිටින්න ඕන. ඉස්මතුවෙන්න ඕන කියන කාරණාවෙන් එයා බොහෝවිට ඇඳුම් පැළඳුම්, හැසිරීම්, කතාබහ, වෙහෙසකින් එයා කටයුතු කරන්නේ.

ඉතින් ඒ මාන්නය නැතිවුනාම පුද්ගලාකාර විදියේ සැහැල්ලුබවක්, සරලබවක්, නිදහස්බවක් හිතට දැනෙනවා. අන්න ඒ නිදහස්බව, සැහැල්ලු බව, අත්දැකපු කෙනා, මාන්නය එන කොට එයාට තේරෙනවා මේ මාන්නය කියන එක, මොන තරම් දුකක් ද, පීඩාවක් ද, හිතට මොන තරම් බරක් ද මේ මැනීම නිසා. ඒක තමන් විසින් ම මනිනවා කියන එක තමන්ට වැටහෙන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා ඒවා තේරුම්ගත්තු අය ඒවා දුරුකරගත්තහම අමාරුවෙන් හරි, පුද්ගලාකාර විදියේ සැහැල්ලුවක් සිතට දැනෙනවා.

ඉතින් ඒ වාගේ ම ඒ මාන්නය යෙදෙනවා නම් යෙදෙන්නේ මා තුළ ලෝභය නිසා නේ ද කියලා, ඇයි ලෝභය ඇතිවුණේ කියලා ඒ ඒ වස්තු අරභයා, රූප ශබ්ද අරභයා තව මොනවාහරි දේවල් අරභයා, තමන් තුළ ලෝභය සොයාගෙන, ඒක සිහිකරගත්තොත්, මේ මාන්නය කියන එක

යෙදෙන්නේ නැතිබව තමන්ට තේරුම්ගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා මේ ලෝභ ත්‍රිකය, මෝහ ත්‍රිකය, දෝෂ චතුෂ්කය කියලා මේවා වගේ කරලා තියෙන්නේ අන්න ඒ වාගේ අපට මේ අපේ හිත හදාගන්න, මේවා උපකාරකරගැනීමක්, අවබෝධයක් ඇතිකරගැනීම සඳහා යි. නැතිනම් මේවා අපි කරුණු වශයෙන් ඉගනගත්තාට මේවා ජීවිතයට දැනෙන්නේ නැහැ.

ද්වේශය තනියමත් උපදිනවා. ඊට අමතරව, ද්වේශයත් සමග, ද්වේශය **ඉස්සාව** (ඊෂ්ඨාව), **මච්ඡරිය** (මසුරුකම), **කුක්කුච්චය** (පසුතැවිල්ල), කියන මේ දේවල්ද ද්වේශය සමග ම යි උපදින්නේ.

අපට හිතන්න පුළුවන්, යම් වෙලාවක තමන් තුළ ඊෂ්ඨාව ඉපදිලා තියෙනවා. අනුන්ගේ ගුණයක් තමන්ට මෙනෙහි කරන්න, ඒක පිළිබඳව හිතන්න, කල්පනා කරන්න, ගුණයක් කවුරුහරි කියනවා නම්, ඒ වෙලාවට අනුන්ගේ සැප පිළිබඳව අකැමැති බවක්, අනුන්ගේ දියුණුව ඉවසන්නේ නැති බවක්, තමන් තුළ අතික් කෙනා කෙරෙහි අකැමැත්තක් හෝ ඒකේ අගුණයක් මතු කරන්න උත්සාහවත් වෙනවා නම්, මේ ඊෂ්ඨාව නේ ද, ඊෂ්ඨාව ඇයි මම තුළ යෙදුනේ? ඒ ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි තරහා, අමනාප ද්වේෂය තියෙන නිසා නේ ද මා තුළ ඊෂ්ඨාව යෙදුනේ? කියලා අන්න ඒ විදියට ඒ මූලය පරීක්ෂාකරන්න පුළුවන්. අකුසල මුල් කියලා තියෙනවා නේ. ලෝභය-ද්වේශය-මෝහය. එතකොට මේ ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ කියන අකුසල් මුල් පදනම්වෙලා තමයි සෙසු අකුසල් උපදින්නේ.

ඒ මූලය හඳුනාගත්තේ නැතිනම්, නිධානය හඳුනාගත්තේ නැතිනම්, ඒ අකුසලය දුරුකරන්න අමාරුයි.

මච්ඡරිය කියන එක, මසුරුකම කියන එක, තමන්ගේ දේවල් දෙන්න අකැමැතිකම යි. අන් අය හා සාධාරණ වෙනවාට අකැමැතිකම යි. දානාදී පින්කම් කරන්න ගියහම, කුසල් කරන්න ගියහම, මසුරුකම කියන එක විශේෂයෙන් බලපානවා. අන්න ඒ නිසා, ඒ මසුරුකම ඇතිවෙන්නේ ද්වේශය නිසා නේ ද. අකැමැත්ත නිසා නේ ද කියලා අපට මේ මසුරුකම දුරුකරගන්න, ඊට අදාල මූලය සොයලා අපට ඒක එතැනින් අයිත්කරගන්න පුළුවන්.

කුක්කුච්චය කියන්නේ කුකුස. තමන් කළ, නොකළ දේවල්, කරගන්න බැරිවෙච්චි කුසල් පිළිබඳව, කරන ලද අකුසල් පිළිබඳව ඇතිවන කුකුස, පසුතැවිල්ල කුක්කුච්චය යි. විශේෂයෙන් ඒවා මේ ගිහි ජීවිතයේ, කාම ලෝකයේ මේ පසුතැවිලි කියන එව්වා කෙන කෙනා තුළ පැළ පදියම් වෙලා තියෙනවා. ඒ ජීවිතය බොහෝ විට විනාශවෙන්න, අඳුරුවෙන්න මානසික මට්ටම් පවා වෙනස්වෙන්න මේ පසුතැවිල්ල කියන එක හේතුවෙනවා. පසුතැවිල්ල තුළ ද්වේශය පදනම්වෙලා යි තියෙන්නේ. කුකුස, පසුතැවිල්ල කියන ඒවා තුළ ද්වේශය, අකැමැත්ත කියන එක රැඳිලා තියෙනවා. සමහර විට මේකත් එක්ක තමන් තුළ ද්වේශය තියෙනවා කියලා ඇතැම් අවස්ථාවල තේරෙන්නේවත් නැහැ. නමුත්, සියුම්ව පරීක්ෂා කරලා බැලුවොත් ඒ ද්වේශය කියන එක ඒ තුළ තියෙනවා.

අන්න ඒ විදියට මේ අකුසල් දුරුකරගන්න අපිට මේ වාගේ ධර්ම කොට්ඨාශත් ආදේශ කරගන්න පුළුවන්. ඒවා එළියට

අරගෙන පැහැදිළි කරන්න යෙදුනේ යෝනිසෝමනසිකාරය තුළින් ඒවා අයිත්තකරගන්න පුළුවන් නිසා යි.

ඒ වාගේ ම කුසල් පිළිබඳවත් කුසල චෛතසික විසිපහක් කියලා අපි කතා කරා. මේ සිතක යෙදෙන ධර්ම අනුව ඒ සිත චෙනස්කරමින්, ඒ සිතේ ස්වභාවය, හිතේ ගතියත්, හිතේ ප්‍රතිඵල, චෙනස්කරන්න මේ චෛතසික ධර්ම උපකාරවෙනවා. එතකොට ඒවා ඒ හිතට දැනෙන ස්වභාවයත් අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ බුදු නුවණින් දැකලා, ඒවා බෙදලා වර්ගීකරලා තියෙන්නේ.

එතකොට මේ සද්ධා, සති, හිරි, ඔතප්, ඔත්තප්ප කියන ඒවා, ඒවා පවට ලජ්ජාකම, භයකම, අලෝභ, අද්වේශ, තත්ත්වමත්තකා කියන ඒ චෛතසිකයන්ගේ මැදහත්බව, කාය චිත්ත ආදී පස්සද්ධියන්, සැහැල්ලු, මෘදුභාවයන්, මේවා පිළිබඳව ගිය සැරේ අපි කතා කරා.

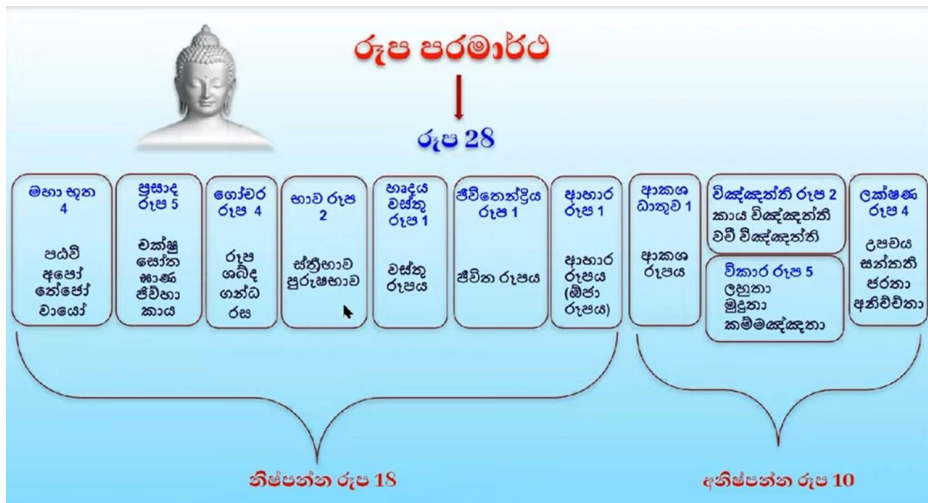
එතකොට, කුසලයක් ඇතිවෙන්න, කුසල් කරන්න නම් අනිවායරියෙන් ඒ තුළ ශ්‍රද්ධාව, විශ්වාසය, තියෙන්න ඕන. බොහෝ විට අපි බොහෝ දේවල් කරන්නේ යමක් බලාපොරොත්තුවෙන්. ඒ මොහොතේ ම ප්‍රතිඵල බලාපොරොත්තුවෙන්. නමුත් ප්‍රතිඵලයක් ඒ මොහොතේ බලාපොරොත්තු නො වී තමන් කරන ක්‍රියාවේ දී තමන්ට අනාගතයේ සැප, යහපත ගෙනැත් දෙනවා කියන විශ්වාසය, බුද්ධ වචනය හා ශ්‍රද්ධාව පදනම්කරගෙන යි තියෙන්නේ. ඒ නිසා හැම කුසලයක් ම ශ්‍රද්ධාව අවශ්‍ය යි, සතිය අවශ්‍ය යි, කියන්නේ අන්න ඒ නිසා යි. විශේෂයෙන් මේ ශ්‍රද්ධාව, සතිය කියන එක නැතිනම් ඒක කුසලයක් නොවන බවත් මම ගිය සැරේ මතක්කරන්න යෙදුනා.

ඒ විදියට අලෝභ, අද්වේශ ආදී මේ ධර්ම ත් ඒ වාගේ ම තමයි. සිතක යෙදුණොත් අනිවායසීයෙන් ම කුසල් වෙනවා. ඊට පස්සේ, ඊට අමතරව ඒ කුසලයන් වරින් වර, දැන් සීලය පදනම් කරගෙන කුසල් වෙන කොට මේ දහනවයට අමතරව, මේ සිතිවිලි දහනවයට අමතරව, සම්මාචාරා, සම්මාකම්මන්ත, සම්මාආජීව කියන සිතුවිලි ධර්ම, චෛතසික ධර්ම ටිකක් යෙදිලා, ඒ අකුසලයෙන් වැළැකීම කියන එක සිද්ධවෙනවා.

ඒ වගේ ම කරුණා, මුදිතා කියන ඒවා. කරුණාව කියලා කියන්නේ අනුන්ගේ දුකෙහි දී පිහිටවීම යි. මුදිතාව කියලා කියන්නේ අනුන්ගේ සැපයේ දී සතුටුවීම යි. අනුන්ගේ සැපයක් දැකලා අපට සතුටු සිතෙනවා නම්, ඒ සිතේ මෙන්න මේ ධර්මය, මුදිතාව කියන ධර්මය යෙදිවිටි නිසා තමයි අපේ සිතේ ඒවායේ ස්වභාවයක් වැටුහෙන්නේ.

ඒ වාගේ ම තව දුකකට පත්වුනාම එයාට පිහිටවෙන්න උත්සාහවත් වෙනකොට පිහිටවෙන කොට, කරුණාව කියන එක ඒ සිතේ යෙදෙනවා. ඉතින් අන්න ඒවා යෙදුණහම තමයි අර සිතක් වෙනස්වෙන්නේ. මේ ධර්ම අපි නො දන්නාකොට අපි ඒවා මේ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන්, මට කරුණාව ඇතිවුණා, මට මුදිතාව ඇතිවුණා කියලා අපි ඒවා ප්‍රපංච කරනවා. ඒ නිසා ඒ ප්‍රපංචයන්ගෙන් මිදිලා, මේ ධර්මාවයන් තුළින්, මේ වාගේ සිතේ පරිවර්තනයන් වෙනවා. මේ වාගේ ස්වභාවයන් ඒ නාමරූප ධර්මාවය තුළ සිද්ධවෙනවා. එතකොට මේ සෑම තැන ම තියෙන්නේ හේතු-ඵල දහමක්. නාමරූප නිසා විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප කියන මේ අනාත්ම වූ ධර්මාවයන් ටිකක් නේ ද මේ ඇතිවෙමින්, නැතිවෙමින් පවතින්නේ කියලා අපි ඒවා ඒ

විදියට මෙනෙහි කරනකොට, ඒ ධර්මයන්ට හැකියාවක් තියෙනවා කියලා අපි දැනගන්නකොට අනාත්ම ලක්ෂණය ප්‍රකටවෙලා, එයාට අර සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස නැතිවෙලා යනවා.

අටවිසි රූපය:- ඊට පස්සේ අපි නාමධර්ම කතා කරා. රූප පිළිබඳව කතා කරා. රූප, බුදුරජාණන් වහන්සේ, අපි මේ “මම” කියලා ගන්න මේ කය, මේ එකක් වශයෙන් සණ සංඥාවෙන් අනුවෙලා තියෙන කය, කොටස් විසිඅටකට බෙදලා පෙන්නවා. ඒ කොටස් වෙන්කර කර බලනකොට අර එකක් වශයෙන් ගැනීම නිසාඅපට සත්ත්ව-පුද්ගල අදහසක් ඇතිවුණා නම්, ඒ එකක් වශයෙන් පෙනෙන තැන, නුවණින් බලනකොට එතැන තියෙන්නේ මෙන්න මේ වාගේ වෙනස් වෙනස් වූ ධර්මා ටිකක් කියලා නුවණට වැටුහෙන කොට, එයාට අර තමන්ගේ සිතේ ම නේ ද මේ සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිවෙන්නේ කියන එක එයාට වැටහිලා, රූපය පදනම්කරගෙන තියෙන, මම කියන මගේ කියන, ආත්ම

දෘෂ්ඨිත් නැතිවෙලා යනවා. ඒ නිසා තමයි මේ රූපය මේ කොටස්වලට බෙදලා තියෙන්නේ. කාම ලෝකයේ ඉන්නා අය විශේෂයෙන් ම මේ රූපයට මූලාවිම තියෙන නිසා, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කායානුපස්සනාවෙන් ඒ රූපය කමිස්ථාන පෙන්නලා ඒ කෙලෙස් දුරුකරගන්න විශේෂ කමිස්ථානයන් පෙන්නවා.

ද්වත්තිංසාකාරය:- ඒ අතර මේ අටවිසි රූපයට අමතරව ද්වත්තිංසාකාරය කියලා ඒ රූපයෙන් මේ කොටස් මේ කියපු විසිඅටකින් යුක්ත රූපය ම වෙනත් ක්‍රමයකට පෙන්නලා, කොටස් තිස්දෙකක් වශයෙන් ඕලාරිකව මේක තේරෙන්නේ නැති කෙනාට තමන්ට පෙනෙන දේවල් ඔස්සේ ම, කෙස්-ලොම්-නිය-දත්-සම්-මස්-නහර කියන මේ කොටස් ඔස්සේ සෂ්ණ සංඥාව, ඒ කියන්නේ අපට එකක් වශයෙන්, පුද්ගලයෙක් වශයෙන් පෙනෙන තැනක, මේ විදියේ කෙස්-ලොම් ආදී කොටස් ටිකක් නේ ද තියෙන්නේ කියලා මතුකරලා දීලා, ඒ ඔස්සේ පුද්ගලභාවය ගලවන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දහම් න්‍යායයන් ගෙනැල්ලා තියෙනවා.

ධාතු කමිස්ථානය:- ඒ වාගේ ම ධාතු කමිස්ථානයන්ගේ, ඒ ධාතු කොටස් හතළිහකට බෙදලා පට්ඨි කොටස් විස්ස යි, ආපෝ කොටස් දොළහ යි, තේජෝ කොටස් හතර යි, වායෝ කොටස් හය යි කියලා කොටස් හතළිහකට බෙදලා, මේ විදියට ඒත් අර එකක් වශයෙන් පෙනුනු රූපය කලාප වශයෙන් කඩලා කොටස් වශයෙන් කඩනකොට ඒකෙන් වෙන්වේ අප තුළ තියෙන අර සෂ්ණ සංඥාව එකක් වශයෙන් ගැනීම නිසා ඇතිවෙන අර මෝඩකම අයින්වෙලා, අපි ඒ සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස අයින්වෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උපමාවකුත් දීලා තියෙන්නේ, ගවයෙක් මරන්නෙක් හෝ අතවැසියෙක් හෝ ගවදෙනෙක් අරගෙන යන කොට, මස් කඩේට අරගෙන යන කොට හැම වෙලාවේ ම ඒ ගව සංඥාව තියෙනවා. නමුත් ඒ මස් කපන කෙනා ඒ ගවයා කොටස් කොටස්වලට, මස්, ඇට, සම, නහර මේවා කොටස්වලට බෙදලා වෙනස් වෙනස් විදියට ගොඩගහලා තියෙන කොට, අර ගවයෙක් විකුණනවා කියන සංඥාව එන්නේ නැතුව, මස් ගොඩක් කියන සංඥාව යි එන්නේ. නමුත් අර කොටස් ටික ම යි තියෙන්නේ.

අන්න ඒ වාගෙයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ පෙන්නාපු රූප, නුවණින් අපේ සිත තමන්ගේ ශරීරයට යොමු කරගෙන ඒ විදියට කඩ කඩා බලන කොට තමන්ට මේ රූපය පිළිබඳව ඇතිවෙලා තියෙන මේ විපරීත අදහස් දුරුවෙලා යනවා.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා යි මේ ඉගැන්වීම් තියෙන්නේ. ඒ නිසා ඒවා අපි ඉගෙනගෙන ප්‍රායෝගිකව බැලුවොත් තමයි අපි ට ඒ කෙලෙස් දුරුකරගන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

ඊට පස්සේ විඥාන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙන ආකාරය හේතු-ඵල දහම පොදු ප්‍රත්‍යභාවය පොදුවේ තණ්හාව, පටිච්චසමුප්පාදය, සුවිසි ප්‍රත්‍යය කියන එක, මේවා හටගන්නා ආකාරය පිළිබඳව සූත්‍ර ක්‍රමයට අපට දකින්නට ලැබෙනවා. දුකට හේතුව හෙවත්, එහෙම නැතිනම් මේ කියපු විඤ්ඤාණ, නාමරූප කියන මේ පරමාර්ථ ධර්මයේ උපදින හේතුව චතුරායඝී සත්‍යය විදියට තණ්හාව හැටියට පෙන්නලා තියෙනවා. පටිච්චසමුප්පාද ක්‍රමයේ දී මේ පටිච්චසමුප්පාද අඬග දොළහ ත්, අභිධර්මයට යනකොට පටිඨානය වගේ තැන්වලට යනකොට සුවිසි ප්‍රත්‍යයත් පෙන්නලා, මේවා හටගන්නා ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් වශයෙන් පෙන්නලා, ඒවා මේ මේ නිසා හටගන්නේ, හේතු ප්‍රත්‍යය, ආලම්බන ප්‍රත්‍යය, අධිපති ප්‍රත්‍යය ආදී ප්‍රත්‍යවිම් මත මේ නාමරූප ධර්මයේ හටගන්නවා කියලා පෙන්නුවා.

ඒ විදියට පෙන්නලා රූපය පිළිබඳව, ඒ පොදු ප්‍රත්‍යභාවය පිළිබඳව රූපය විතරක් අපි එළියට ගත්තොත් රූපසමුට්ඨාන කියලා කම්ම, චිත්ත, සාත්‍ය, ආහාර කියලා හතරක් විශේෂයෙන් අපට මේ ධර්මයේ මූලිකව මේ ධර්මය ඉගෙනගන්නා අයට පෙන්නනවා. ඊට අමතරව තව ප්‍රත්‍ය රාශියක් පෙන්නනවා. දැන් මේ ඉහළ පෙන්නාපු දේවල් මේ රූපය හටගන්න ප්‍රත්‍යවෙනවා.

ඊට අමතරව අවිජ්ජාසමුදයා, කම්මසමුදයා, ආහාරසමුදයා ආදී වශයෙන් ඒ විදියට ප්‍රත්‍යත් පෙන්නනවා. මෙතැන රූපයට විතරක් අදාළ කරලා මේ **කම්-චිත්ත-සාත්‍ය-ආහාර** කියන මේ ප්‍රත්‍ය හතරෙන් රූප උපද්දවන්න පුළුවන් හැකියාව තියෙනබව බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා පෙන්නුවා. දැන් අපට මේ ආයතන හය අනුසාරයෙන් රූප

හැටියට වැටුහෙන සියලු රූප, පරමාර්ථ, දැන් අපි කියමුකො මට මනුස්සයෙක් වැටුහෙන කොට ඒ මනුස්සයා කියන එක රූපයක් නෙවෙයි. ගෙවල් දොරවල් යාන වාහන කියන ඒවා රූප නෙවෙයි. රූප ධර්ම කෙරෙහි අපි ඇතිකරගෙන තියෙන අදහස් ටිකක් විතරයි ඒවා. ඒවා සම්මුති, පඤ්ඤාප්ති කියලා කියන්නේ. මොකද, ඒ රූප කියලා පරමාර්ථ වශයෙන් මේ හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා ධර්ම ඕවා ගත්තහම, ඒවා වෙනස් කරන්න, ඒ වාගේ ම ඒවා තුළ, ඒ ධර්මවල අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ලක්ෂණ පිහිටලා තියෙනවා. ඒ වාගේ ඒවාට ආවේණික ලක්ෂණ යි. නමුත් මේ මනුස්සයා ගෙවල් දොරවල් යාන වාහන කියන ඒවා, ඒවා සම්මුති වශයෙන් තියෙන ඒවාගේ කිසි පදනමක් නැහැ.

දැන් අපි පඨවි ධාතුව කිව්වොත් පඨවිය කවදාවත් ආපෝච, තේජෝච වෙන්නේ නැහැ. ඒ පඨවිය ම යි. ඒ පඨවිය කිසි ම කලෙක පඨවි ධාතුවට වෙනත් විකාරයක් බවට, ඒ කියන්නේ වෙනත් ශක්තියක් බවට පත්වෙන්නේ නැහැ. මේ තද ගතියට යම් කලෙක ආපෝ වෙන්න පුළුවන් කියලා එහෙම වෙන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා අන්න ඒ වාගේ ධර්ම ස්වභාවයක් තියෙන ඒවා තමයි අපි රූප කියලා කියන්නේ. “මනුස්සයා” කියන එක, අපි කියමුකෝ ඒ මනුස්සයා කියන අදහස් කරපු දේට ම එක එක්කෙනා විඳින නම් පනවනවා. මුදලාලි, තාත්තා කියනවා, දරුවා කියනවා. ඒ වාගේ තව නොයෙක් දේවල් පනවමින් ඒවා වරින් වර වෙනස් භාවයට පත්වෙනවා. ඒ සම්මුති ස්වභාවයන්ගේ හැටි යි.

නමුත් මේ කම්ම-විත්ත-සෘතු-ආහාර කියන ප්‍රත්‍යවලින්, පරමාර්ථ වශයෙන් රූප උපද්දවන්න හැකියාවක් තියෙනවා.

රූප උපද්දවන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. අර කියපු රූප: පඩිවි-ආපෝ-තේජෝ-වායෝ ආදී මේ රූප උපද්දවීමේ හැකියාවක් තියෙනවා.

එතකොට ඒ රූප අපි මුලින් කතාකරපු ඒ අටවිසි රූප, ඒවා ඇත්තට ම ඔබ ඉගෙනගන්න ඒවා. මට මේ වෙලාවේ ඒවා එකින් එක ඒ රූප පිළිබඳව කතාකරන්න කාලය මදි, මේ දේශනා මාලාවේ හැටියට.

ඉතින් අපි ගිය සැරෙන් මේක යම් ප්‍රමාණයකට මතක් කරා. මේ අපට හටගන්න රූප, අපි එක පැත්තකින් කිව්වොත් කෙස්-ලොම්-නිය-දත් ආදී රූප ටික එහෙම නැතිනම්, පඩිවි-ආපෝ-තේජෝ-වායෝ ආදී අපි අර ධාතු කම්ප්ථානය වඩනකොට ගන්නකොටස් හතළිහ, පඩිවි කොටස් විස්ස, කෙසා-ලොමා-නඬා-දන්තා-ආදී කොටස් විස්ස. ආපෝ කොටස් දොළහ, පිත-සෙම-සැරව-දහඩිය-කඳුලු ආදී මේ කොටස් දොළහ. ඊට පස්සේ වායෝ කොටස්, තේජෝ

කොටස්, - මේවා ඔබ දන්නවා. ඒ නිසා මම ඒවා එකින් එක අරගෙන විස්තර කරන්නේ නැහැ.

එතකොට අන්න ඒ රූප පිළිබඳවත් අර මුලින් පෙන්නාපු ඒවා ම තමයි මේ අටවිසි රූප හැටියට අභිධම්මයේ පෙන්නලා තියෙන්නේ.

ඒ සියලු රූප උපද්දවන හේතු තමයි මේ කම්ම, චිත්ත, සෘතු, ආහාර කියලා කියන්නේ. හේතුව කමිය යි. කමිය කියන්නේ මොකක් ද? කුසල්-අකුසල් සිත්හි යෙදෙන චේතනාව තමයි එතැන කමිය කියලා කියන්නේ. එබඳු චේතනා විසිපහක් පිළිබඳව ධම්මයේ සඳහන්වෙනවා. අකුසල් චේතනා දොළහක්, කාමාවචර කුසල් චේතනා අටක් හා රූපාවචර කුසල් චේතනා පහක්. මෙන්න මේ චේතනා විසිපහෙන් තමයි කම්ප රූප උපද්දවන්නේ. කම්ප රූප උපද්දවන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

තවත් සිත් තියෙනවා. අරූපාවචර සිත් තියෙනවා. අහේතුක සිත් තියෙනවා. ඒවා කම් හැටියට සඳහන් වෙන්නේ නැහැ. ඒවා විපාක සිත්, ඒවාගෙන් මේ කියන රූප උපද්දවන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

ඉතින් ඒ නිසා මේ කම්මයෙන් උපද්දවන රූප මොනවාද කියලා ඉහළ රූපයේ ඉදිරියෙන් පෙන්නන්නේ. ප්‍රසාද රූප පහයි. භාව රූප කියන්නේ, ඉත්ථිඤ්ඤ පුරුෂිඤ්ඤ ආදී භාව රූප දෙක, හෘදයවස්තු රූපය, ජීවිත රූපය, කියන එක මේ නවය ඒකාන්තයෙන් කම්මයෙන් ම යි උපදින්නේ. වෙන ප්‍රත්‍යාවලින් ඒ රූප උපදින්නේ නැහැ.

ඒ වාගේ ම ඊට අමතරව අවිනිබ්භොග රූප අට කියන්නේ ශ්‍රද්ධාශ්ඨකය හා පරිච්ඡේද රූපය කියලා කියන්නේ මේ රූපකලාප වෙන්කරන හිඩස යි. හැම රූපකලාපයක් ම කලාප වෙන් වෙන් වශයෙන් තමයි පවතින්නේ. ඒ වෙන්වන ආකාශ රූපය කියලාත් මේකට කියනවා. පරිච්ඡේද රූපය කියලා කියන්නේ අන්න ඒක යි. අන්න ඒ නිසා තමයි අපට ඒ රූප කඩන්න, වෙන්කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

එතකොට ඒ විදියට රූප පිළිබඳව, කමිෂ රූපපිළිබඳව අපි කතා කරා. ගිය සැරේ ඒවා පිළිබඳව යම් යම් ප්‍රශ්න වශයෙන් අපි සාකච්ඡා කරන්න යෙදුණා.

චිත්තජ රූප පිළිබඳව, සිතින් උපද්දන රූප. **චිත්තසමුට්ඨාන**, රූප උපද්දවන සිත් ගත්තහම, එතකොට සිතෙන් රූප උපද්දවනවා. එතකොට ඒවා අහේතුක විඤ්ඤාණ දහය, චක්ඛු විඤ්ඤාණ, සෝත විඤ්ඤාණ ආදී කුසල හා අකුසල වශයෙන් විඤ්ඤාණ දහයක් තියෙනවා ඔබ දන්නවා. අපි ගිය සැරේ ඒවා කතාකරා. අකුසලවිපාක චක්ඛු විඤ්ඤාණය, කුසල විපාක චක්ඛු විඤ්ඤාණය. අකුසලවිපාක සෝත විඤ්ඤාණය, කුසල විපාක සෝත විඤ්ඤාණය ආදී වශයෙන් දහයක්. අරූපාවචර විපාක හතරක්, කියන මේ දාහතර හැර සිත් ඔක්කෝම අසුනවයක් තියෙනවා. අසුනවයෙන් දාහතර හැර අනික් සිත්වලින් රූප උපද්දවන්න පුළුවන්. **චිත්තජ රූප**. ඒක පිළිබඳව අපි ගියසැරේත් කතාකරා. **චිත්තජ රූප හා චිත්ත රූප** කියන්නේ මොනවා ද කියලා.

චිත්තජ රූප කියලා කිව්වහම හිතෙන් උපද්දවන ම රූප. පරමාර්ථ වශයෙන් ඇති, අනිත්‍ය-දුක්ඛ-අනාත්ම ලක්ෂණයට යටත් රූප පිළිබඳව තමයි අපි ගන්න ඕන. හිතට වැටුහෙන දේවල් නෙවෙයි. චිත්තජ රූප කියන්නේ. ඒවා විඤ්ඤත්ති

රූප, අවිනිර්භෝග රූප, ශබ්ද රූප, විකාර රූප තුන, පරිච්ඡේද රූපය යි කියලා ඔක්කෝම පහළොවක් ධර්මයේ සඳහන්වෙනවා.

විඤ්ඤප්ති කියලා කියන කොට අපි මේ කාය විඤ්ඤප්ති, වචි විඤ්ඤප්ති. කාය විඤ්ඤප්ති කියලා කියන කොට අපි අත සොලවලා කරන යම් යම් කරන දේවල්. එතකොට ඒක හිත නැතුව මේ අත සෙලවීම කියන එක කරන්න බැහැ. ඇතැම් සිත් තියෙනවා, විඤ්ඤප්ති උපද්දවන්න බැහැ. වක්ඛුච්ඤ්ඤාණ, සෝතවිඤ්ඤාණ ආදී මේ සිත්වලට විඤ්ඤප්ති කරන්න බැහැ. ඒ වාගේ භවාභිග සිත්වලට විඤ්ඤප්ති කරන්නත් බැහැ. ඒ නිසා නේ අපේ සිත භවාභිග ගතවෙව්වි ගමන් මේ ඉරියව්වක්වත් පවත්වන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒ නිසා ඇතැම් සිත් තියෙනවා මේ විඤ්ඤප්ති, මේ කතාකරන්න, කය සෙලවීමේ හැකියාවක් නැති සිත්. ඒවා විඤ්ඤප්ති උපද්දවන්න බැහැ කියලා කියනවා ඒ සිත්.

ඒ වාගේ ඇතැම් සිත් තියෙනවා, ඉරියව්ව පවත්වන්න බැහැ. මේ ඉඳගෙන ඉන්නවා, හිටගෙන ඉන්නවා වගේ ඉරියව් පවත්වන්නත් බැරි සිත් තියෙනවා. ඒ වාගේ මේ දෙක ම කරන්න බැරි සිත් තියෙනවා. ඇතැම් සිත් තියෙනවා මේ දෙක ම කරන්න පුළුවන්. අපි කියමු, ධ්‍යාන සිත් වගේ ගත්තොත් ඒවාට ඉරියව්ව පවත්වන්න පුළුවන්. විඤ්ඤප්ති කරන්න බැහැ. කුසල්-අකුසල් සිත් ගත්තහම, ඒවාට විඤ්ඤප්ති කරන්නත් පුළුවන්. ඉරියව් පවත්වන්නත් පුළුවන්කම තියෙනවා, කාමාවචර කුසල් අකුසල් ආදී සිත්වලට. ඒ හිතෙන් ම අකුසලයක් කරන කොට අපි අකුසලය ඒ හිතට ම පුළුවන්කම තියෙනවා ඒ කය

ක්‍රියාකරවන්න, වචන කතාකරවන්න. ඉරියව්ව පවත්වන්නත් පුළුවන්කම තියෙනවා.

ඒ නිසා ඒවා තමයි විඤ්ඤප්ති කියලා කියන්නේ. ඒ විඤ්ඤප්ති රූප අනුසාරයෙන් තමයි අපි මේ කය ක්‍රියා කිරීම, වචන කතා කිරීම, සිද්ධවෙන්නේ. එතකොට ඒවා ඒ අවස්ථාවට සිතින් උපද්දවන්නේ. ඒ නිසා ඒ චේතනාව හිතේ චේතනාවත්ඵක්ක හිතෙන් ම උපද්දවන රූප යි. හිත නැතුව කවදාවත් ඒ රූප උපද්දවන්න බැහැ.

මේවා ඔබ තවත් දුරට විග්‍රහකරලා විසිතුරුව තේරුම්ගන්න උත්සාහවත්වෙන්න. ඒවා තේරුම්ගත්තහම හරි ලස්සනයි අපේ ජීවිතය. ජීවිතවල යථාර්ථය තේරෙනවා.

ශබ්දය කියන එකත් ඒ වාගේ ම සිතෙන් මේ ශබ්දය ඇතිකරනවා. ඇතිකරන්න පුළුවන්. එතකොට මේ මුලින් කියපු විඤ්ඤප්ති දෙක අනිවායඪයෙන් ම හිතෙන් පමණයි ඇතිවෙන්නේ. ඒවා කමීයෙන්වත් ආහාරයෙන්වත් ඍතුවෙන්වත් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. මේ විඤ්ඤප්ති රූප දෙක හිතෙන් ම උපද්දවන දේවල්. අනිත් ඒවා පොදුවේ තවත් ප්‍රත්‍යාවලින් උපදිනවා. හිතෙනුත් උපද්දනවා. එතකොට ඒ කියන සිත් හැත්තෑපහෙන් මේ රූප පහළොවක් උපද්දවනවා.

රූප සමුට්ඨාන

සෘතුව

සීත උෂ්ණ සංඛයන තේජෝ
ධාතුවෙන් සෘතු සමුට්ඨාන රූප
උපදවනු ලබයි.

සෘතූප් රූප (13)

අවිනිබ්භෝග රූප - 8
පරිච්ඡේද රූප - 1
ශබ්ද රූපය - 1
විකාර රූප - 3

ආහාරය

කර්ම චිත්ත සෘතු ආහාර යන සතර
ප්‍රත්‍යයෙන් උපදවන රූපයන්ගේ ඇති
මිජා රූපය ආහාරප් රූප උපදවනු ලබයි

ආහාරප් රූප (12)

අවිනිබ්භෝග රූප - 8
පරිච්ඡේද රූප - 1
විකාර රූප - 3

එතකොට අපි එතැන රූප උපද්දවනකොට හේතුව කියපු අර සිත් ටික තමයි රූප උපද්දවන හේතු. සෘතු ගත්තහම ශීත, උෘෂ්ණා දී තේජෝ ධාතුව තමයි රූප උපද්දවන්න හැකියාවක් තියෙන්නේ. තේජෝ ධාතුවට. ඒ තේජෝ ධාතුවෙන් උපද්දවනවා මේ ශුද්ධාෂ්ඨකය, පරිච්ඡේද රූපය, ශබ්ද රූපය, විකාර රූපය, ලහුතා මුදුතා කම්මඤ්ඤතා කියන මේවා රූප. දැන් සමහරවිට අපි ආහාරයක් ගත්තහම, සමහරවිට අපේ කය දරථ වෙනවා. සමහර ආහාර ගත්තහම සැහැල්ලු යි, පහසු යි. කම්මානාභාවයක් තියෙන්නේ.

ඒ වාගේ ම මේ ශබ්ද රූපයත්, ඒ වාගේ ම සෘතුවෙන් මේවා උපද්දවනවා කියන එක අපට ඒ අනුසාරයෙන් වටහාගන්න පුළුවන්. එහෙම රූප දහතුනක් තියෙනවා.

ආහාරජ රූප:- ආහාරය නිසා උපද්දවන රූප යි. ආහාරය කිව්වහම රූප උපද්දවන ආහාරය තමයි, මේ කියන කම්-විත්ත-සෘතු-ආහාර යන සතර ප්‍රත්‍යයයෙන් උපද්දවන රූපයන්ගේ ඇති ඕජා රූපය තුළින් තමයි ඒ ආහාරජ රූප උපද්දවන්නේ. එතකොට අපි කන බොන බත් පාන් කවුපි ආදී මේ සෘතුජ රූප තුළ තියෙන ඕජාවක් තියෙනවා. ඒ ඕජාවෙන් අපේ ශරීරයේ අනික් රූප හා සම්බන්ධවෙලා, රූප උපද්දවන්න පුළුවන්කම තියෙනවා. ඒ නිසා ආහාරජ රූප කියලා කියන්නේ අපි මේ කන බොන බත් පාන් ආදී දේවල් නෙවෙයි, ආහාරජ රූප. ඒවා ආහාරය විතරයි. ආහාරයෙන් උපද්දවන රූප කිව්වහම ඒ ආහාරයත් අපේ ශරීරයට ඇතුල්වුනාම, අපේ ශරීරයේ තියෙන කම්ප තේජෝ ධාතුව ලේ ධාතුව ආදී සෙසු රූපත් සම්බන්ධ වෙලා රූප ටිකක් උපද්දවනවා. අන්න ඒවා තමයි ආහාරජ රූප. ඒ ආහාරජ රූප හැටියට මේ ශුද්ධාෂ්ඨකයේ පරිච්ඡේද රූපය, ලහුතා, මුදුතා,

කම්මඤ්ඤතා, විකාර රූප තමයි ආහාරජ රූප හැටියට පෙන්නන්නේ.

ඒ නිසා මේ ආහාරජ රූප සත්ත්ව සන්තානයේ පමණයි ලැබෙන්නේ. අවිඤ්ඤාණක වස්තුවල මේ ආහාරජ රූප නැහැ. සෘතුජ රූප පමණයි තියෙන්නේ.

ඉතින් අන්න ඒ විදියට අපි මේ නාම-රූප කියන ඒවා නාම ධර්මයෝ මොනවා ද, රූප ධර්මයෝ මොනවා ද, ඒ නාම ධර්ම උපද්දවන්නේ කොහොම ද, නාම ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය, කුසල් අකුසල් වශයෙන්, රූප ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය, රූප වර්ගීකරණය, රූප උපද්දවන හේතු, මේ විදියට අපි නාම-රූපකියන ප්‍රත්‍යය යටතේ ඔය වාගේ විග්‍රහයක් අපි කතා කරා.

මේවා අපේ ධර්ම ඥානය සඳහා, මේ නිවන් මග සඳහා ඉතාමත් වැදගත් වෙන දේවල්. ඉතින් මේවා නැතුව අපට කවදාවත් මේ විද්‍යා ඥානයක් දියුණුකරගෙන යන්න පුළුවන්කමක් නෑ. ඒවා දියුණුකරගෙන යන්න නම් ඒ ඥාන, මේ ධර්මඥානය අපට තියෙන්න ඕන. පරමාර්ථ ධර්මයෝ තමයි මම මේ ඉස්සර කරගෙන ආවේ. පරමාර්ථ ධර්මයෝ ගැන අවබෝධයක් නැතුව කවදාවත් අපට මේ සම්මාදිට්ඨියක් ඇතිකරගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. යම්කිසි කෙනෙක් මේ අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම වඩමින් යම්කිසි කෙනෙක් විදර්ශනා ඥාන, අර අපි ගියසැරේ විමුක්ති ද්වාර යටතේ කතා කරපු විදර්ශනා ඥාන යම්කිසි කෙනෙක් උපද්දවා ගන්නවා නම්, ඒ උපද්දවාගන්නේ ම මේ පරමාර්ථ ධර්මයෝ අවබෝධ කරගත්තු කෙනාමයි. මතුකරගත්තු කෙනාමයි. රූපය කියන කොට, ශබ්දය කියන කොට, සම්මුතියෙන් කඩලා අරගෙන ඒ සැබෑ රූපය කියන්නේ මොකක්ද , සැබෑ

ශබ්දය කියන්නේ මොකක්ද, කියලා ඒ නුවණ මෙහෙයවන්න පුළුවන් කෙනා පරමාර්ථය අරමුණු කරගන්න පුළුවන් කෙනාටමයි විද්‍යාණ ඥානය පටන්ගැනීම පවා සිද්ධවෙන්නේ.

ඒ නිසා මේ දේවල් විසිතුරු වශයෙන් දැනගෙන හිටියාම ඒ විද්‍යාණ ඥාන දියුණු කරගන්න පහසුව සැලසෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා අපි මෙතැනින් මේ විග්‍රහය අවසන් කරලා, මම මුලින් මතක් කරපු, මේ තුළින් කොහොමද අපි විද්‍යාණ ඥානයක් දියුණු කර ගන්නේ, සම්මා දිට්ඨිය ඇතිකරගන්නේ, ද්‍යානයක් ඇතිකරගන්නේ කොහොමද කියන එක මම අද ටිකක් විග්‍රහ කරනවා. ඒක ඔබ හොඳින් අහගෙන ඉන්න. එය ගොඩක් වැදගත් වෙයි.

මේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය² පිළිබඳව කතා කරගත්, මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ, සිතක් කෙලෙසෙන හැටියි. පිරිසිදුව පවතින සිතක් කෙලෙසෙන්නේ, අකුසල් බවට පත්වෙන්නේ කොහොමද? කම් කෙලෙස් රැස්වෙන්නේ කොහොමද? හා ඒ හිතෙන් කම් කෙලෙස් නැති කරලා කම් කෙලෙස් නැති, පිරිසිදු සිතක් බවට පත්වෙන්නේ කොහොමද කියන එක පිළිබඳව තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය ඇසුරින්

²2500 බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය - මජ්ඣිම නිකාය (1) - 272 වැනි පිටුව.

ලස්සනට විග්‍රහයක් මතුකරලා තියෙන්නේ. එතකොට අපි ඒක මතුකර ගනිමු.

දැන් අපි කතා කරපු මාතෘකාව **විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං** කියන එක. ඒක අපට මේ විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින නාමරූප ආකාර දෙකකට විග්‍රහ කරන්න පුළුවන්. - තව ආකාර තියෙනවා.

1. පෙර කමී නිසා විපාක ඇතිවෙලා ඒ විපාක වලට නැවත කමී සකස් කරගෙන ඒ කමී වලට නැවත විපාක සකස් වෙමින් භවයක් ගොඩනැගෙන එක,
2. සාංසාරික දුක සකස් වෙන හැටි මේකෙන් පෙන්වන්න පුළුවන්.

එතකොට විඤ්ඤාණය පෙර අවිද්‍යා - සංඛාර ආදී කමී නිසා විපාක වක්ඛු විඤ්ඤාණ, සෝත විඤ්ඤාණ, ආදී ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් සකස් වෙන විපාක විඤ්ඤාණ ටික සකස් වෙනවා. ඒකේ ඇත්ත නොදන්නාකම නිසා නැවත කමී, තණ්හා, උපාදාන ආදී කමී සකස් වෙලා, ඒකට ජාති - ජරා - මරණ ආදී දුක් සකස් වෙනවා. මෙතැන තියෙන්නේ විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං කියන කාරණාවයි.

ඒ වාගේම ඒ ඒ කුසල් අකුසල් වශයෙන් හටගන්නකොට ඒ ඒ හැම තැනකම (අපි මෙතන විඤ්ඤාණය කියන එක විපාක විඤ්ඤාණය විතරක් අරගෙන කතාකරන්න පුළුවන්), නාම රූප ඇති කරන්නේ කියලා. නමුත් එහෙම ගන්නේ නැතිව අපි ඒ ඒ අපට යම්තාක් සිත් උපදිනවා නම් කුසල් අකුසල් වශයෙන් හෝ විපාක වශයෙන් ඒ හැම තැනකම **විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං** කියන එකේ ප්‍රත්‍යභාවය සිද්ධවෙනවා. එතකොට අපට භව වශයෙන් ගන්නේ නැතුව

ඒ සිතක් සිතක් අරගෙන එතන විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වන්නේ කොහොමද, කියලාත් කතා කරන්න පුළුවන්.

අපට යම් අකුසල් සිතක් ඉපදුනොත්, අපි කියමු, මට ලොකු තරහක් ආවා කියලා. ඒ තරහක් ආවා කියන තැන **විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං** කියන සිද්ධාන්තය තමයි තියෙන්නේ. ද්වේශ සහගත සිතක් ඉපදිලා, ඒ සිත සමග සිතුවිලි ටිකක් ඉපදිලා, මේ සිතත් සිතුවිලිත් ඇසුරු කරගෙන රූප ධර්ම ටිකක් තියෙනවා. ඇහෙන්නේ රූපයක් දැකලා නම් ඒ තරහා ආවේ, එතකොට එතැන තියෙන වක්ඛු ප්‍රසාදයයි, ඒ වාගේම ඒ රූපාරම්භණයයි කියන මේ දෙක රූපසකන්ධය හැටියට අරගෙන, ඒ නිසා හටගත්තු විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණස්කන්ධය, ඒ හිතේ තියෙන වේදනා සංඛාර, වේදනාස්කන්ධය, ආදී වශයෙන් පංච උපාදානස්කන්ධයන් හටගන්නේ.

තවත් විදියකින්, **නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං** කින කාරණාව අකුසල සිතක් හටගත්තහම ඒ සිත ඇතුළට ගිහිල්ලා බැලුවහමත් තියෙන්නේ මෙන් මේ වගේ, නාමරූපය නිසා විඤ්ඤාණය හටගන්නවා කියන කාරණාවයි. ඒ කියන කාරණාව අපි ගිය සැරේ **මහානිදාන සූත්‍රය**³ ඇසුරෙන් විග්‍රහ කර ගත්තා. මේ නාම-රූප-විඤ්ඤාණ කියන, විඤ්ඤාණය නිසා නාම රූප උපදිනවා, නාම රූප නිසා විඤ්ඤාණය හටගන්නවා, කියන එක ඒකාන්තයෙන් වෙන දෙයක්. නාම-රූප කියලා යම් ධර්මාවයක් තියෙනවානම්, ඒ නාම-රූප ටික හටගත්තේ මේ විඤ්ඤාණ ප්‍රත්‍යයෙන්මයි. ඒ වාගේ ම විඤ්ඤාණය මේ නාම රූපයන්ගේ උපකාරය නො ලබන්නේ

³2500 බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකය - දීඝ නිකාය (2) - 80 වැනි පිටුව.

නම්, ඒ හටගත් විඤ්ඤාණය, මත්තේ ජාති, ජරා ආදී අපායාදී ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් සකස්වෙලා යන්නේ නැහැ. ඒ නිසා දැනගන්න මේ විඤ්ඤාණයට නාම-රූපයන්ගේ ද ප්‍රත්‍යභාවය ඇත්තේ ම යි. ඒ වාගේම යම් වෙලාවක මේ විඤ්ඤාණය නිසා මව් කුසක කළලයක් හෝ දරුවෙක් හෝ බිහිවෙලා ඒ විඤ්ඤාණය මගේ සිදුනොත් එහෙම, මේ හටගත්තු කළලය, ඒ හටගත්තු නාම පරම්පරාව දිගින් දිගට පැවතීගෙන යනවාද? නැහැ. එහෙනම් මේ විඤ්ඤාණයමයි නාමරූපයන්ට හේතුව. නාමරූපයයි විඤ්ඤාණයට හේතුව කියලා ඔවුනොවුන්ගේ ප්‍රත්‍යභාවය අපි ගියසැරේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය ඇසුරෙන් කතා කළා.

මෙතැන දී ලස්සන දේශනාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. මෙතැනකින් ම යි ඒ නාම-රූප විඤ්ඤාණය කියන එක. සියලු කම් කෙලෙස් විපාක, සියල්ල සකස්වෙන්නේමේ තුළ යි, ඔවුනොවුන්ගේ ප්‍රත්‍යභාවය තුළ ම යි. ඒ සියලු කම් කෙලෙස් සකස්වෙලා තියෙන්නේමේ ප්‍රත්‍යභාවය තුළ යි.

* ඒ වාගේ ම ඒ තුළ අපි කතාකරන අඬදබරවීම්, බෙදාගැනීම්, තා තෝ කියාගැනීම්, සතුන් මැරීම්, සොරකම් කිරීම්, මුසාවාදය, පිසුණාවාදය ආදී මේ සියලු අකුසලධර්මයන් ගොඩනැගෙන්නේ ත් මේ ප්‍රත්‍යභාවය තුළ මයි.

* ඒ වාගේ ම ලෝකයේ අපට මැවිලා තියෙන සම්මුති පඤ්ඤප්ති ව්‍යවහාර මාත්‍රයෝ සියල්ල ම ගොඩනැගෙන්නේ, මේ නාමරූප විඤ්ඤාණය කියන ධර්මතාවය තුළ ම යි. අද සම්මුති ලෝකයේ අපට ලෝකයක් ගොඩනැගිලා තියෙනවා නම්, ගෙවල්

දොරවල්, යාන වාහන, අඹු දරුවන්, ඉඩ කඩම්, කියලා ඒ කෙන කෙනාට සකස්කරගෙන තියෙන ජීවිත, ලෝක ගත්තහම මේ ඇතුළේ තියෙන්නේ මොනවා ද? මේ මේ නාම-රූප-විඤ්ඤාණ කියන ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යභාවය පමණ ම යි තියෙන්නේ. අපි ඒ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් සලකන තැන, ඒ වාගේ ම අපි අවිඤ්ඤාණක වස්තු, භෞතික දේවල් පිළිබඳව අපි කතාකරන ආකල්ප ඇතුළේ සියල්ලම තියෙන්නේ මේ නාම-රූප ධර්ම ටිකක් පමණ ම යි කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරලා දුන්නා.

අන්න ඒ විදියට අපගේ ජීවිතය කියලා කියන්නේමේ ප්‍රත්‍යභාවය යි. ඒ නිසා අපි මේ වෙලාවේ දී පැහැදිලිකරන්න උත්සාහවත් වෙන්නේ, මේ විඤ්ඤාණ නාමරූප කියන කාරණාව තුළින් මේ අපේ මේ දඹිනයක් මතුකරගන්නේ කොහොම ද කියන එක යි.

ඉතින් එතැන දී මේක විග්‍රහකරගන්න අපි මේ විදියේ න්‍යායයක් පදනම් කරගන්නවා : අපි පෙර අවිද්‍යාව, කම් නිසා අද මේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් අලුත් මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් ලබලා තියෙනවා. ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් නාම-රූප පරම්පරාවක් හටගන්නවා. දැන් මේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් හටගත්තු විඤ්ඤාණ-නාමරූප-සලායතන-එස්ස-වෙදනා කියන මේ විපාක ස්වභාවය, විපාක ටික, හටගත්තේ පෙර අපේ අවිද්‍යා සංඛාර කියන කම් නිසා යි. එතකොට මේ විඤ්ඤාණ නාමරූප කියන මේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් සකස්වෙවිච්, මේ සත්ත්වයා-පුද්ගලයා කියන තැන මේ විපාක ටිකේ කම් නැහැ. මේ විපාක තුළින් කවදාවත් කම් උපද්දවන්න හැකියාවක්

නැහැ. විපාකය ම කමිය වෙනවා නම් කිසි කෙනෙකුට කවදාවත් මිඳෙන්න පුළුවන්කමක් නැහැ.

මේ විපාකය හැදෑවේ වර්තමානයේ ඇතිකරගත්තු යෝනියෝ-අයෝනියෝ මනසිකාරයේ හේතුවෙන් නෙවෙයි. ඒක පුරාණ කමිය නිසා ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් අපට විපාක ටිකක් ලැබුණා නම් ඒක ලැබුණේ පුරාණ කමියෙනු යි. පෙර අවිද්‍යා සංඛාර ආදී කම් කරපු නිසා ඒ ආනුභාවයෙන් ලැබිවිටි එකක්. මේ විපාක ටිකේ කුසල්, අකුසල් ප්‍රතිසන්ධි ගෙනැත් දීමේ ශක්තිය නැහැ. මේ විපාක ටික මෙතැනින් අවසන් වෙනවා.

නමුත් අපි මේ විපාක ටික අරගෙන ආවේ අවිද්‍යාවත් සමග යි. කෙලේස අනුසයත් සමග තමයි අරන් ආවේ. දැන් වක්ඛවිඤ්ඤාණ, සෝතවිඤ්ඤාණ ආදී මෙතැන පිරිසිදු ස්කන්ධ ටිකක් තියෙන්නේ. නමුත් මේ නිසා නැවැත කම් සකස්වෙන්නේ විපාකය නිසා නෙවෙයි. ඒ විපාකය අතරට අවිද්‍යාව කියන එක පදනම්වෙලා යි.

ඒක වෙන්නේ මෙහෙම යි: නො දන්නාකම කියන එක තිබුණහම ඒ නිසා එයා ඒ විපාකය හැඳෙනකොට, (අපි කියමුකෝ අපට තේරෙන විදියට) අපට රූපයක් පෙනෙනවා. ශබ්දයක් ඇහෙනවා. ගන්ධයක්, රසයක්, කයට ස්පර්ශයක් දැනෙනවා. ඒක විපාකයක්. රූපයක් පෙනෙන අවස්ථාව ආදිය පිරිසිදු සිතක්. ඒ සිතේ කුසල් අකුසල් නැහැ.

- එතකොට ඒ දැකීම, පෙනීම කියන එක තුළ තියෙන ඇත්ත නො දන්නාකම කියන අවිද්‍යාව අපි අරන් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ.
- ඒ නිසා ඒ දේ අරමුණු කරලා, ඒ දකින දේ අරභයා නැවතත් අපි කම්, කෙලෙස් රැස්කරගන්නවා.

- එතකොට මේ විපාකයට අවිද්‍යාවත් එකතුවෙලා නව කමී සකස්වෙනවා.
- එතකොට ඒ නව කමී නිසා නැවත ආපසු විපාක සකස්වෙනවා. අන්න ඒ විපාකයට කමී සකස්වෙලා නැවැත සසරේ යනවා.

එතකොට මේ විදියේ චක්‍රයක් තමයි යන්නේ.

අන්න ඒ විපාකයට කමී සකස්වෙලා නැවැත සසරේ යන්නේ කොහොම ද, අපේ කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ කොහොම ද කියන එක යි මේ මධ්‍යමික සූත්‍රයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වලා තියෙන්නේ.

ඒ අනුසාරයෙන් අපි ඇහැට රූපයක් දකිනකොට දැකීම කියන එක මොකක් ද කියන එක පිළිබඳව අපි විග්‍රහකරගනිමු. මේ මධ්‍යමික සූත්‍රයෙන් ඒක තියෙනවා. මම ඒක ඔබට ඉස්සෙල්ලා විස්තර කරලාපෙන්න්නම්.

දැන් මෙතැන වන සිද්ධාන්තය මොකක් ද? අපට යමක් පෙනෙනකොට පෙනෙන දේ සත්‍යය නො දන්නාකම නිසා පෙනෙන දේ අරභයා අපි සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිකරගන්නවා. අප තුළ ලෝභය, ද්වේශය, ඇතිකරගන්නේ පෙනෙන දේ ඇත්ත නො දන්නාකමට යි. තවත් විදියකින් කිව්වොත්: පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය වෙන්නේ කොහොම ද කියන එක නො දන්නාකම නිසා යි.

පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය තුළ තියෙන ධර්මා ටික හා පෙනීම වෙන්නේ මෙහෙම යි කියලා කෙනෙක් දැනගත්තු දා ට අන්න ඒක සම්මාදිට්ඨිය වෙනවා.

එකල්හි ඔහු පෙනෙන දේ අරභයා ඇතිකරගන්න ලෝභය, මමකිය, ආත්මදෘෂ්ඨිය, ද්වේශය ආදී සියලු අකුසල ධර්මයන් නැතිවෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා සියලු අකුසලයන්ට පදනම, පෙනෙන දේ පිළිබඳව අවබෝධයක් නැතිකම යි.

අන්න ඒ නිසා, කොහොම ද පෙනෙන්නේ කියන එක පිළිබඳව අපි විග්‍රහ කරගනිමු: අපි ගිය සැරේට ඉස්සෙල්ලා සැරේ මේ චිත්තවිථි අනුසාරයෙන් මේක පැහැදිලිකරගත්තා. ඒ නිසා මේක මට අද පහසු යි ඒවා පිළිබඳ යම් දැනුමක් තියෙන නිසා.

දැන් අපි විථි අනුසාරයෙන් නෙවෙයි, සූත්‍ර අනුසාරයෙන්මේක පැහැදිලිකරන්නේ. ඒ නිසා මේ අභිධර්ම ක්‍රමයට මේක සියුම්ව කඩලා පෙන්නවාට විදඪිනා කරන කෙනාට එහෙම ම අවශ්‍යයි කියලා නැහැ. කෙනෙකුට ඒ ධර්මතාවය කුමනාකාරයෙන් හරි වටහාගන්න විතර යි ඕන. ඒ නිසා ඒක දැනගෙන තියෙන එක පහසු යි. නොදැනගෙනත් මේ විදඪිනා ඥාන මතුකරගන්න පුළුවන් හැකියාවක් තියෙනවා.

අපි අපගේ ජීවිතයෙන් බැලුවොත්, අපට ඉදිරියේ තියෙන මනුෂ්‍යයෙකුගේ රූපයක් අපි දකිනකොට, ඒ දකිනවා කියන සිද්ධිය වෙන්නේ කොහොම ද?

- අපේ චක්ඛුප්‍රසාදය අපේ කම්මයෙන් අපේ ආයතන ටික පිහිටලා තියෙනවා. අපේ කය සවිඤ්ඤාණක යි.
- එහෙම තියෙන සිතකට තමයි මේ බාහිර රූපයක් ගැටෙන්නේ. එතකොට බාහිරයෙන් අපට චක්ඛුප්‍රසාදයට ගැටෙන්නේ මේ ගෙවල් දොරවල් යාන වාහන ඉඩකඩම් මනුෂ්‍යයෝ, අම්මලා තාත්තලා, දරු මුත්තුවරෝ ගැටෙනවා නෙවෙයි.

- අපට චක්ඛුප්‍රසාදයට ගැටෙන්නේ, චක්ඛුප්‍රසාදයට හමුවෙන්නේ, ඒ සතරමහාධාතු නිසා හටගත්තු උපාදාය රූපයක් වුණු වණි හැඩසටහන යි.
- චක්ඛුප්‍රසාදයට එය ගැටුණහම ඒ ගැටෙනවා කියන කාරණාව නිසා මේ රූපය ඇහැට පැමිණෙන්නේ නැහැ.
- රූප ඡායාව තමයි චක්ඛුප්‍රසාදයට පැමිණෙන්නේ.
- ඒ ගැටීම නිසා ම චක්ඛුවිඤ්ඤාණය උපදිනවා. ඒක දන්නවා.
- එතකොට චක්ඛුවිඤ්ඤාණය ඉපදුණා කියන කොට ඒ හිතත් සමග ම ස්පශ්ඨය, වේදනා, සංඥා, සංඛාර කියන මේ තවත් සිතුවිලි ටිකක් උපදිනවා.

සිතත්, සිතුවිලිත් කියන මේ දෙක ඉපදිලා, ඔවුනොවුනට අදාල කෘත්‍යය සිද්ධකරාම අපට ඒ දේ පෙනෙනවා කියන ගණයට යනවා. මෙහේ සිතක් ඉපදිලා, සිත හා සිතිවිලි තුළින් ඒ ඒ වෛතසික හා සිතුවිලිවලින් ඒ ඒ අදාල කෘත්‍යයන් කරහම තමයි අපට යමක් පෙනෙන්නේ, පෙනෙනවා කියන කාරණාව වෙන්නේ. එතකොට ඒ නිසා මේ ඒ සිත හා සිත සමග යෙදිවි වෛතසික, - අපි කියමුකො චක්ඛු විඤ්ඤාණ සිතේ ඒ සිතත් සමග සබ්බවිත්තසාධාරණ හත කියලා වෛතසික හතක් තියෙනවා. එතකොට මේ හත අරමුණක් දකින්න, අහන්න, උපද්දවන්න අනිවායථියෙන් උපකාර යි. ඒ සිතත් සිතිවිලි සියල්ලට ම අරමුණු වෙලා තියෙන්නේ එක ම රූපාරම්මණය යි. අර කියපු වණි සටහන තමයි අරමුණුවෙලා තියෙන්නේ. ඒ වණි සටහන එල්බිලා තම තමා අයත් කෘත්‍යය කරනවා.

- හිතෙන් ඒ රූපය දැකීමේ කෘතිය කරනවා.
- ඒ හිතේ තියෙන වේදනාවෙන් ඒ ආරම්භණ රසය ගන්නවා.
- ඒ හිතේ තියෙන සංඥාවෙන් අරමුණ වෙන්කරලා හඳුනාගන්න බව කියන එක වෙනවා.

ඒ හිතේ තියෙන සංඛාරයෙන්, චේතනාවෙන් ඒ දේ අපි දකින්න නම්, දැකීම සඳහා චේතනාවක් තියෙන්න ඕන නේ. චේතනාව නො තිබුණා නම් දැකීම වෙන්නේ නැහැ නේ. එතකොට චේතනාව නිසා ඒක පෙනෙනවා. අන්න ඒ වාගේ ඒ සංස්කාර ස්කන්ධය කියන්නේ ඒක යි. ඒ ඒ අදාල කෘතියන් තියෙනවා.

එතකොට මේ හිතේ තියෙන, සිතත් සිතුවිලිත් එක ම කෘතියක් කරන්නේ නැහැ. තම තමන් අදාල කෘතිය කරනම තමයි අපට ඒ විදියට හරියාකාරව රූපයක් පෙනෙනවා කියන එක වෙන්නේ.

බොහෝවිට අපට මේවා විග්‍රහකරනකොට ධර්මයේ කියලා දෙන්නේ, හිතට රූප පෙනෙනවා කියලා යි. හිතෙන් රූප දකිනවා කියලා අපි විග්‍රහ වාක්‍යය අනුව ඒක විග්‍රහකරගන්නවා. එතකොට මේ යමක් පැහැදිලිකරලා දෙන්න ධර්මයේ ඒ වාගේ මාධ්‍යයන් යොදාගන්නවා. දැන් අපි යමක අර්ථයක් පැහැදිලිකරන්න කතෘසාධක කමිසාධක භාවසාධක කියලා මේ විදියේ භාෂාවේ ක්‍රමවේදයන් යොදාගන්නවා. අපි කියමුකො “සිත කරණකොට ගෙන දනිත්” කියන කොට ඒ කමිසාධක යි. එතකොට “හිතේ උපකාරයෙන් පෙනෙනවා”, ඒ වාගේ ම “හිත විසින් දකිනවා” කියලා කියනකොට, අපි කතෘ කෙනෙක් හැටියට

සළකලා තමයි ඒ පෙන්නලා තියෙන්නේ. “හිතෙන් දැකීමි මාත්‍රයෙන් ම හිතයි” කිව්වහම ඒ භාවසාධක යි. **චිත්තනමත්තං චිත්තං. චිත්තෙන ඵතෙනාති චිත්තං. චිත්තෙතිති චිත්තං** කියලා මේකට සිත පිළිබඳව විග්‍රහකරලා තියෙනවා.

එතකොට දැන් අපි තේරුම්ගන්න ඕන මේ දකිනබව ම යි හිත. චක්ඛු විඤ්ඤාණය ගත්තොත්, චක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් කරන්නේ දඹිනකෘත්‍යය කරමින් සිත පහළවෙනකොට අපට පෙනීම කියන එක වෙනවා. එහෙම මිසක් අපි වටහාගන්න හොඳ නැහැ හිතක් ඉපදිලා ඒ හිතෙන් රූපය දකිනවා කියලා. එතකොට ආයෙත් අපි දෙකට බෙදිලා. එහෙම ගත්තොත් කවදාවත් අපට මේක තේරුම්ගන්න බැහැ. හිතේ කෘත්‍යය වැටහෙන්නෙත් නැහැ.

ඒ නිසා හරියට අපි මේ සිතක් ඉපදිලා, අර අර අපි නිකම් අපි ගෙයක් ඇතුළේ ඉඳන් ජනේලයකින් බාහිරයෙන් බලනවා වාගේ මේ ඇහැට රූපයක් ගැටීම නිසා හිතක් ඉපදිලා, ඒ හිතෙන් බාහිර රූපය බලනවා කියලා ගත්තොත්, අපි හරියට ඒ කාරණාව තේරුම්ගත්ත වෙන්තේ නැහැ. එහෙම වුනොත් අපි ප්‍රපංචවලට යනවා. කවදාවත් අපට නිවැරදි දඹිනයක් උපදින්නේ නැහැ.

ඒ නිසා මේ පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය අයිති සිතට විතර යි. එතකොට යම් හිතක් ඉපදුණා නම්, ඒ හිත පෙනීමේ කෘත්‍යය කරමින් ම පහළවෙනවා. යමක් පෙනෙනවා නම් ඒ හිතක් ඉපදිලාකියලා අපි තේරුම්ගන්න ඕනේ. එතකොට ඒ “අපට යමක් පෙනෙනවා” කියන මේ පෙනෙනබව, අයිති හිතට මිසක් රූපයට නෙවෙයි. එතකොට රූපයෙන් එහෙම පෙනෙනවා කියන කෘත්‍යයක් කරෙත් නැහැ. හිත ඉපදිලා

පස්සේ පෙනෙනවා කියන දෙයක් කරෙත් නැහැ. එහෙම ගත්තොත් අප තුළ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවය ගොඩනැගෙනවා. අනුශය හිටිනවා.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා අපි තේරුම්ගන්න ඕන මේ පෙනෙනබව ම යි හිත කියන එක. පෙනීම් මාත්‍රය ම යි හිත. එතකොට එහෙනම් අපට යමක් පෙනෙනකොට අපි හිතන්න ඔනේ, “වණ්ණ රූපයක් චක්ඛුප්‍රසාදයට ගැටීම නිසා හිතක් ඉපදිලා.ඒ නිසා යි පෙනෙන්නේ” කියලා අපට එක පැත්තකින් විග්‍රහ කරගන්න පුළුවන්.

එහෙම නැතිනම් “මේ ස්කන්ධ ටිකක් පහළවෙලා තියෙන නිසා යි පෙනෙන්නේ” කියලා අපට හිතන්න පුළුවන්. තව පැත්තකින් විග්‍රහ කරගන්න පුළුවන්. එහෙම නැතිනම් අපට කියන්න පුළුවන් අපට යමක් පෙනෙනවා නම්, හිතක් පහළවෙලා නම්, “අනිවායථියෙන් වණ්ණ සංභණක් චක්ඛුප්‍රසාදයට ගැටිලා. ඒ නිසායි මේ පෙනීම වෙන්නේ”කියලා කොයි පැත්තෙන් හරි අපට මේක විග්‍රහකරගන්න පුළුවන්.

එතකොට ඒ සිද්ධාන්තය ගත්තහම මෙතැන අනාත්ම ධර්ම ටිකක් තියෙන්නේ. පෙර නො තිබීම ඇහැත් රූපයත් හටගෙන ඒ උපකාරයෙන් ඒ පෙනීම සිද්ධකරමින් මේ විඤ්ඤාණය, වේදනා, සංඥා, සංඛාර සිත් ටිකක් ඉපදෙව්වා. එතකොට මේ ඒ හිත සමග යෙදෙන සිතිවිලි තුළින්, ඔවුනොවුනට අදාළ කෘත්‍යය කරාම තමයි අපිට අරමුණු පැහැදිලිවෙන්නේ. මම ගිය සැරෙත් කිව්වේ අපි යමක් නිමිණය කරන කොට, භාණ්ඩයක් නිෂ්පාදනය කරන කොට ඒ ශ්‍රම විභජණය කියලා කොටස් කොටස් බෙදලා බෙදලා

නිෂ්පාදනය කරනවා. ඒ ඒ කෙනා කරන්නේ වෙන වෙන ම කොටස් ටිකක්. හැබැයි ඒ හැමෝම, අපි කියමුකො ඇඳුමක් කියලා. ඇඳුමේ කොටස් තමයි නිමාණය කරේ. අන්තිමට, අන්තිම කෙනා ගාවට ගියහම බොත්තම් කාස අල්ලලා ඒවා ඉවරවෙන කොට අන්න අපට කමිසයක් හරි, වෙනත් ඇඳුමක් හරි ප්‍රයෝජනයක් ගන්න පුළුවන් එකක් නිමාණය වෙලා තියෙනවා.

ඒ වාගේ මේ ධර්ම ඔක්කෝට ම අරමුණුවෙලා තියෙන්නේ වණි සටහණ යි. වණි සටහණ අරමුණුවෙලා, තම තමන් කරපු කෘත්‍යයන් කරහම ඒක පෙනෙනවා. ඒ දේ විඳිනවා. ඒක හඳුනනවා, කියන මේ ඔස්සේ අපට ඒ අරමුණ පැහැදිලිවෙලා තියෙනවා. එතකොට ඔන්න ඕක විතරයි වෙන්නේ. අනාත්මව ඒ ඒ ධර්මයන්ට තියෙන හැකියාව අනුව ඒවා ඉපදිලා තියෙනවා.

එතකොට ඒ ටික ඒ මොහොතේ ම හටගෙන ඉතුරු නැතුව ම නිරුද්ධවෙලා. ඒක තමයි ඒ ධර්මයන්ගේ ආවේනික ලක්ෂණය. ඒවා අපට පවත්වන්න හෝ කියාගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒවා අපි උපද්දවපු දේවල් නෙවෙයි. ඒ ධර්ම ගැටීම නිසා ඒ හටගත්ත දේ යි. අපි යම් ද්‍රව්‍ය ටිකක් එකට ගටනකොට ඒ ගැටීම නිසා ශබ්දය අපි ඉපැද්දුවා නෙවෙයි. ඒ ගැටීම කියන එක අපි කරා. නමුත් එහෙම නැතුවත් ශබ්ද උපද්දවනවා. එතකොට ඒ ගැටීම නිසා උපද්දවන ශබ්දය ඒ හේතු දෙක නිසා හටගත්තු එකක්. ඒ හටගත්තු ශබ්දය එතැන ම නිරුද්ධවෙනවා. ඒ ශබ්දය පෙර තිබිලා ආවා නෙවෙයි. ඒ මොහොතේ යි හටගත්තේ. ඒ මොහොතේ ම ශබ්දය හටගෙන, ඉතුරු නැතුව ම නිරුද්ධවෙනවා. ඒක ධර්මතාවයක්.

ආත්ත ඒ වගේ තමයි, මේ සියලු නාමරූප ධර්මයන් පෙනෙන ඇහෙන දැනගන්න සියලු තැන තියෙන්නේ, අන්න එබඳු ධර්මතාවයක් කියලා තේරුම්ගැනීම තමයි මෙතැන සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ.

එතකොට අන්න ඒ ධර්මතාවය නො දන්නාකම නිසා අපි දකින දේ අරහයා අවිද්‍යාව පදනම් වෙලා. එතෙන්ට අවිද්‍යාව පදනම් වෙලා කම් කෙලෙස් හටගන්නවා. අපි ඒවා අතීත දේවලුත් ගැටගහලා මේක පිළිබඳව සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිකරගන්නවා. ඒ අදහස් ඔක්කෝම අපි අවිද්‍යාව නිසා ඇතිකරගත්ත ඒවා යි. නමුත් තිබුණේ අන්න අතන අර ධර්ම ටික විතර ම යි තිබුණේ. එතකොට අපි ඒවා ඉන්නවා තියෙනවා කියලා ගත්තත්, ඒවා කෙරෙහි අමනාපකම් ලෝභය, ආශාව ඇතිකරගත්තත් ඒ ධර්ම ඒ විදියට ම ඇතිවෙලා, නැතිවෙලා නිරුද්ධවෙනවා. මනසින් අපි විපරිත අදහස් ඇතිකරගෙන, කම් කෙලෙස් ඇතිරගෙන සසරේ යනවා. එතකොට අපි මේ ඒ විපරිත අදහස් ටික නැතිකරගත්තොත්, එතැන තියෙන ධර්මතාවය දැකලා කම් කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. විපාකය විපාකයෙන් අවසන්වෙනවා. ඔහුගේ සසර කෙළවරවෙනවා කියලා අපි කියනවා.

ඉතින් ඔන්න ඕක තමයි වෙන්නේ. එතකොට සසර යන්නේ ඇති දේකින් නෙවෙයි. ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න ධර්ම කියන එකේ අපි අලුතෙන් ඇතිකරගන්නා විපරිත අදහස් නිසා යි. ඒ නිසා යි ඒක අපට දුරුකරන්න පුළුවන්. ගලවන්න පුළුවන් ඒක අපි අලුතෙන් ඇතිකරගත්තු දෙයක් නිසා යි.

මේ සත්ත්වයෝ, පුද්ගලයෝ, රන් රිදී, මිල මුදල් කියන දේවල්, මේ ආසාව තණ්හාව කියන දේවල් අපට කම්යෙන් ම ලැබුණු

දේවල් ම නම් ඒවා තියෙන දේවල් ම නම්, කවදාවත් ඒවා අයිත්තරත්ත බැහැ. ඒවා දුරුකරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. ඒ අපේ මානසික මට්ටම වෙනස් කිරීමෙන් ඒ දේවල් නැතිවෙලා, නිරුද්ධවෙලා, ගිහිල්ලා අපගේ මේ සසර ගමන කෙටිකරගන්න, දුරුකරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ ඒවා අලුතෙන් අපි හදාගත්තු දේවල් නිසා යි. මනසින් නිමාණය කරගත්තු නිසා යි.

මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයෙන් අපට පෙන්නලා තියෙන්නේ ඒ කෙලෙස් කම් ඇතිවෙන ආකාරය පිළිබඳවයි. එතකොට ඒ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය මම සියල්ල සූත්‍රය වශයෙන් කතාකරන්නේ නැහැ. ඊට අදාල සාරය විතර යි ගන්නේ.

ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ කිඹුල්වත් නුවර නිග්‍රෝධාරාමයේ වැඩ ඉන්නා කාලයේ දී, බුදුරජාණන් වහන්සේ කිඹුල්වත් නුවරට පිඬුසිඟා වැඩලා, පිණ්ඩපාතය වළඳලා, ඒ වනයට ගිහිල්ලා තරුණ බෙලිගසක් මුල වාඩිවෙලා, දිවා විහරණය කරන කොට දණ්ඩපාණි කියන ශාක්‍ය රජ කෙනෙක් ව්‍යායාම කරන්න, කෙණ්ඩා විඩා දුරුකරගැනීම සඳහා ඇවිදිනවා. මේ කාලයට ගිහිල්ලා එහාට මෙහාට ඇවිදින කොට බුදුරජාණන් වහන්සේ තරුණ බෙලිගසක් මුල වාඩිවෙලා දිවා විහරණය කරනවා දුටුවා. දැක්කායින් පස්සේ මේ දණ්ඩපාණි ශාක්‍ය රජුටුරුවෝ එතැනට ගිහිල්ලා වන්දනා මාන කරලා ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා, “ශ්‍රමණ තෙමේ කිබඳු දිට්‍ඨ ඇත්තේ ද, කුමක් ප්‍රකාශ කරන්නේ ද?” “කිංවාදී සමණො කිමකබ්බායී” ති? කියලා “ඔබ වහන්සේගේ දඬුනය මොකක් ද? ඔබ වහන්සේගේ දෘෂ්ඨිය මොකක් ද? කුමන දඬුනයක් නිසා ද මේ විදියට වාසය කරන්නේ?” කියලා ඒ

දණ්ඩපාණී කියන ශාක්‍ය රජ්ජරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්නයක් වශයෙන් අහනවා.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ උත්තර දෙනවා, “ඇවැත්නි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොකයෙහි, මහණබඹුන් සහිත නරදෙව් මිනිසුන් සහිත ප්‍රජාවෙහි යම් බඳු දෘෂ්ටි ඇත්තෙක් යම්බඳු දඬිනයක් නිසාලොකයෙහි කිසිවකු හාත් විවාද කොට නො සිටීද, යම් දඬිනයක් නිසා කෙනා කෙනා සමග විවාද ඇනුම් බැණුම් ඇතිකරගන්නේ නැතුව ඉන්නවා නම්, විවාද නො කර හිටියා නම්, ...යම් කරුණින් කාමයෙන් විසංයුක්ත කොට විහරණ කරණ විවිකිච්ඡා රහිත, සුන් කුකුස් ඇති, කුදු මහත් භවයෙහි පහ වූ තෘෂ්ණා ඇති, ඒ කෂීණාශ්‍රව බ්‍රාහ්මණයා වෙත සංඥාවෝ (ක්ලේශයෝ) කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ නැතිනම්, ලැග නො හොවිත් ද, ලැග නො සිටී නම්, ඇවැත්නි, මම එබඳු වාද ඇත්තෙක්මි. එසේ ප්‍රකාශ කරන්නෙක් මි”යි වදාළ සේක මහණෙනි, එබඳුවාදයකින් යුක්ත යි, එබඳු දඬිනයකින් යුක්ත යි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

මෙයාට මේකතේරෙන්නේ නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ කෙටියෙන්, සංක්ෂිප්ත කරලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දඬිනය, මේ ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය පිළිබඳව විග්‍රහ කරා.

“යම් දැක්මක් නිසා කෙනෙක් කෙන කෙනා එක්ක අඬදබර නො වී, විවාද නො වී, ඉන්නවා නම් ලෝකයේ යම් කෙලෙස් නැතිකරපු කෙලෙස් නැතිකරලා කෙලෙස් නැතුව යම්කිසි කෙනෙක් ඉන්නවා නම්, අන්න එබඳු දඬිනයකින් යුක්ත යි මම” කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරා ම ඒ තේරුනෙත් නැති නිසා, මේ දණ්ඩපාණී ශාක්‍ය රජ්ජරුවෝ

“හා එහෙමත් වෙන්න පුළුවන් ද” කියලා හිස සලලා දිව නෙරලා, එවාගේම නළලෙන් රැළිතුනකුත් නංවාගෙන, ඊට පස්සේ තමන්ගේ දණ්ඩ, හැරමිටිය අරගෙන නැගිටලා යන්න ගියා. ඉතින් අපි මේකෙන් මැවෙනවා මෙයා කොහොම ද ගියේ කියන එක පිළිබඳව.

මෙසේ වදාළ කල්හි දණ්ඩපාණි ශාක්‍ය හිස සලලා දිව නෙරැවා (වෙන්ව පෙනෙන සේ) රැළි තුනක් ඇති නළල් රැළියක් නළලක නංවාගෙන දඬිය හයාගෙන බැස ගියේ ය.

ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කතාබහ ඉවරවෙලා, නිග්‍රෝධාරාමයට වැඩලා, හික්‍ෂුන් වහන්සේලා අමතලා, ඒ සිද්ධිය බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්‍ෂුන් වහන්සේලාට දේශනා කරා. මේ විදියට මම ඉන්නකොට මේ වාගේ ශාක්‍ය රජ්ජරුවෝ ඇවිල්ලා ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා. මම මෙහෙම උත්තර දුන්නා කියලා.

ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විදියට අර සිද්ධිය ශාක්‍ය රජ්ජරුවන්ටත් ඒ දර්ශනය කිව්වායින් පස්සේ ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක ම හික්‍ෂුන් වහන්සේලාට දේශනා කරනකොට ඒ හික්‍ෂුන් වහන්සේ නමක් අහන්නේ, “කෙසේ නම් ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ විදියට වාද නො කර ඉන්නේ ඒ විදියට කෙලෙස් රජස් නැතුව ඉන්නේ මොන වාගේ දර්ශනයකින් යුක්ත ද කියලා විස්තර වශයෙන් අපට දේශනා කරන්න” කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් නැවත හික්‍ෂුන් වහන්සේ නමකටත් මේක තේරෙන්නේ නැති නිසා අහනවා.

එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ, “මහණ, යම් කාරණයෙකින් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි ප්‍රපඤ්ච සංඛ්‍යාත සංඥා කොට්ඨාසයෝ පුරුෂයා සහගත කොට පවතිත් ද, ඉදින් මෙකරුණෙහි (මම

ය මාගේ ය යි) සතුටු වියයුත්තෙක් කිවයුත්තෙක් ගැල ගතයුත්තෙක් නැත් නම් මෙය ම රාගානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම පටිඝානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම දිට්ඨානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම විචිකිච්ඡානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම මානානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම භවරාගානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම අවිජ්ජානුසයන්ගේ කෙළවර ය. මෙය ම දඬු ගැනීම, සැත් ගැනීම, කලහ, විග්‍රහ, විරුද්ධකථා, තෝ තෝ කීම, පිසුනුබස, මුසවා යන මොවුන්ට කරුණු වූ චේතනාවන්ගේ කෙළවර වෙයි. මෙහි මේ ලාමක වූ අකුශලධර්මයෝ නිරවශෙෂයෙන් නිරුද්ධ වෙත්.” භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක. වදාරා සුගතයන් වහන්සේ හුනස්නෙන් නැගී විහාරයට වැඩි සේක.

භික්ෂූන් වහන්සේ අර විදියට අභනකොට, නැවත උද්දේශ නිර්දේශ වශයෙන් ගොඩාක් විස්තර කරන්නේ නැතුව, මේකේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේක විස්තරකරන්නේ නැතුව, සුදුසු, මේක සිද්ධවෙන්නේ මෙන්න මේ විදියට යි කියලා උන්වහන්සේ බුදුනුවණින් දැකලා තමයි, මේ දහම් පරියායක් දේශනා කරන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැන දී නැවත භික්ෂූන් වහන්සේලාට දේශනා කරන්නේ, “මහණ, යම් කාරණයෙකින් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි ප්‍රපඤ්ච සඞ්ඛ්‍යාත සංඥා කොට්ඨාශයෝ පුරුෂයා සහගල කොට පවතිත් ද, ...” පුරුෂයා ළඟ ප්‍රපංච - තණ්හා දිට්ඨි මාන, ඒ කියන්නේ මම මගේ මගේ ආත්මය වශයෙන් ගන්නා මේ කෙලෙස් ටික, සත්ත්වයා තුළ පවතිනවා නම්, කෙනෙකුට යමක් ගැටෙන කොට, ඇහැට රූපයක්, ශබ්දයක් ගැටෙන කොට තමයි ප්‍රපංච ඇතිවෙන්නේ. එතකොට ඒ අරමුණක් ගැටෙන සිද්ධිය තුළ කෙනෙක් මම හෝ මගේ හෝ මගේ

ආත්මය කියලා ගත්තේ නැති නම් ඒ ධර්ම ටික තුළ කෙනෙක් සතුටුවෙන්නේ නැති නම්, ඒවා මගේ කියලා ගතයුතුකොට ගත්තේ නැතිනම්, ඒවා උපාදාන වශයෙන් ගත්තේ නැතුව කෙනෙක් ඉන්නවා නම් රාගානුශය, පට්ඨානුශය, දිට්ඨානුශය, විචිකිච්ඡානුසය, මානානුශය, භවරාගානුශය, අවිජ්ජානුශය, ආදී අනුශයන්ගේ කෙළවර මෙතැන ම යි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා.

මෙතැන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නාපු කාරණා ඒත් භික්ෂූන් වහන්සේලාට වැටහුණේ නැහැ.

ඒ නිසා භික්ෂූන් වහන්සේලා කල්පනා කරනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපට ද කෙටියෙන් වදාරා හුනස්නෙන් නැගිටලා විහාරයට වැඩි කාරණාවක්කෙසේ නම් කාගෙන් ද මේක පැහැදිලිකරගන්න ඕන? එතකොට භික්ෂූන් වහන්සේලාට මතක්වුණා, ආයුෂ්මත් මහාකාත්‍යායන ස්වාමීන් වහන්සේ මේ කෙටියෙන් දේශනා කරපු ඒවා විස්තර වශයෙන් දේශනා කරන්න හරි දක්‍ෂ යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ද වර්ණනා කරලා තියෙනවා. ඒ නිසා අපි මහාකාත්‍යායන ස්වාමීන් වහන්සේ ගාවට යමු කියලා, හැමෝම කතාවෙලා ගියා.

ගිහිල්ලා එතැන දී භික්ෂූන් වහන්සේලා මහාකාත්‍යායන ස්වාමීන් වහන්සේ මුනගැසිලා, වන්දනාමාන කරලා මේ සිද්ධිය සැලකලා. ඒ සැලකරායින් පස්සේ ඒ මහාකාත්‍යායන ස්වාමීන් වහන්සේ මතක්කරනවා, “ඇවැත්නි ඔබ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ම මේ කාරණාව අහගන්නේ නැතුව, අරටුව තියෙද්දී මේ එළයක් වගේ අපි ගාවට ආවේ කුමක් නිසා ද? ඒ නිසා, මේවා පිළිබඳව හරියට ම දන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නේ ද”, කියලා නැවැත භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම මේකට දක්‍ෂ බව මහාකාත්‍යායන මහරහතන්

වහන්සේ දේශනා කරායින් පස්සේ හික්කුන් වහන්සේලා, “ඔවු ඒක එහෙම ම යි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඤාණභූත යි, චක්ඛුභූතයි, එසේ ම ප්‍රකටකරන්න දක්‍ෂ යි. ඒත් ඔබ වහන්සේ ද මේක ප්‍රකාශකරන්න දක්‍ෂ යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ද වණ්ණා කරලා තියෙනවා. අනුකම්පාවෙන් අපට මේකේ අර්ථය විග්‍රහ කරලා දෙන්න” කිව්වා.

ඒ වෙලාවේ ඉඳන් ඇවැත්ති, හොඳින් අහගන්න කියලා, මහාකාන්‍යායන ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ කෙටියෙන් වදාළ දේ දිගහැරලා එතැන දී දේශනා කරනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අදහස ම යි මේ මහාකාන්‍යායන ස්වාමීන් වහන්සේ අදහස්කරපු දේ ම යි, දේශනා කරන්නේ. ඒක නැවත බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාවට ගිහිල්ලා මේක නිරවුල් කරගන්නවා.

එතැන පෙන්නනවා, ඇවැත්ති,-ඔන්න ඒකේ අපි ඒ දේශනාවේ මෙතැන තමයි අපට ඒ විදර්ශනාවට වැදගත් කොටස:

චක්ඛුචායුසො පටිච්ච රූපෙ ච උපපජ්ජති චක්ඛුවිඤ්ඤාණං
 තිණ්ණං සංගති එස්සො. එසසපච්චයා වෙදනා. යං වෙදෙති,
 තං සඤ්ජානාති. යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති. යං
 විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති. යං පපඤ්චෙති තත්තොනිදානං
 පුරිසං පපඤ්චසඤ්ඤාසංඛිධා සමුදාවරන්ති
 අතිතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යසු රූපෙසු.
 සොතං ආවුසො පටිච්ච සද්දෙව... කියලාමේ විදියට ආයතන
 හයට ම මේක පෙන්නනවා. එතකොට ඔන්න මේ ඇහැට
 රූපයක් ගැටිලා ප්‍රපඤ්ච ඇතිවෙන ආකාරය තමයි පෙන්නලා
 තියෙන්නේ. කෙනෙක්ට කමී ඇතිවෙන්නේ කොහොම ද?
 ඇහැට රූපයක් ගැටුනහම එස්සය කියන එක තමයි

මෙතැනින් මේ අදහස් කරලා තියෙන්නේ. එතකොට අපි එතැන සිංහල පරිවර්ථනය කරගත්තොත්, ඒ මහාකාන්‍යායන මහරහතන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, ඇවැත්ති, ඇස ද රූපයන් ද නිසා වක්‍ෂුර්විඥානය උපදී...ඔන්න අපට පෙනෙනවා දැන්.වක්බු විඤ්ඤාණය උපදින්න ඇහැත් රූපයත්, ඇහැට රූපයක් ගැටීම නිසා වක්බු විඤ්ඤාණය උපදිනවා. (ඒක තමයි මම මේ ඉස්සරවෙලා මේවා විග්‍රහ කරේ. ඔබට දැන් මේක පහසු යි.) එතකොට ඇහැට රූපයක් ගැටීම නිසා වක්බු විඥානය උපදිනවා. මේ තුන් දෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පර්ශය වෙයි. එතකොට ස්පර්ශය කියන එක හටගන්න හේතුව මේ තුන්දෙනාගේ එකතුව යි. තුන්දෙනාගේ එකතුව ස්පර්ශය යි.

සමහර අය මෙහෙමත් තකී කරනවා. *තින්නං සංඝති එස්සො* කියන කොට ස්පර්ශය වෙන ම ධර්මයක් හැටියට දකින්නේ නැතුව, මේ තුන්දෙනාගේ එකතුව ස්පර්ශය යි කියලා හිතනවා. නැහැ. එතැන දී පෙන්නන්නේ:

මේ ස්පර්ශය කියලා ධර්මයක් තියෙනවා. වෛතසික ධර්මයක්. ඒ ස්පර්ශයට හැකියාවක් තියෙනවා මේ ඇහැ-රූප-වක්බු විඤ්ඤාණය නිසා ම ඒ ධර්මය, ස්පර්ශය නමැති ධර්මය ඉපදිලා, තමාට පුළුවන්, ඒ නිසා තවත් වේදනා-සංඥා-සංඛාර උපද්දවන්න උපකාර කරන්න.

ඉතින් ඒ නිසා ස්පර්ශය හටගත්තායින් පස්සේ තමයි, වේදනා-සංඥා ආදිය උපදින්නේ. ඒ හටගත්තායින් පස්සේ කියනකොට අපි කාලයක් තීර්ණය කරන්න හොඳ නැහැ. හිතේ මේවා එකට උපදින්නේ. නමුත්, වේදනාවට ලඟ ම හේතුව ස්පර්ශයයි. එතකොට වේදනාව-ස්පර්ශය දෙක එකට ඉපදුනාට වේදනාව උපැද්දුවේ ස්පර්ශය යි. ප්‍රත්‍යයෙන් මයි. ඒ

නිසා තමයි එස්ස පව්වයා වෙදනා කියලා ධර්මයේ සඳහන්වෙන්නේ.

එතකොට ඇහැ-රූප-චක්ඛුවිඥානය යි කියන තුන්දෙනා එකතුවීම නිසා විඤ්ඤාණය හටගත්තේ කුමක් නිසා ද? ඇහැට රූපයක් ගැටුණු නිසා යි. රූපයක් ගැටුණේ නැතිනම් මේ හිත උපදින්නේ නැහැ. එතකොට හිත විසින් ඒ රූපයදැකීමේ කෘත්‍යය කරමින් හටගත්තේ. එතකොට හිත ඉපදිලා පස්සේ දැක්කා නෙවෙයි. රූපය ඇහැට ගැටුණහම දර්ශන කෘත්‍යය කරමින් උපදිනවා. ඒ නිසා මතක තියාගන්න, ඔය පෙනෙන බව ම යි, හිත, හිතෙන් පෙනෙනවා නෙවෙයි. හිත විසින් දකිනවා නෙවෙයි. හිතට පෙනෙනවා. **චිත්තනමත්තං චිත්තං. චිඡානන මත්තං චිත්තං.** දැකීම මාත්‍රය ම යි සිත. එතකොට ඔන්න හිතෙන් කරේ අර ඇහැට ගැටිවිට රූපය අරමුණු කරගෙන, පෙනීම කෘත්‍යය කරමින් පහළවුණා. හිත ඉපදුනේ නැතිනම්, අපට කොතෙකුත් රූප ඇහැට ගැටෙනවා. නමුත් පෙනීම වෙන්නේ නැහැ. අපි වෙන මොකක් හරි අහ අහා ඉන්නකොට, අපි ශබ්දයක් අහගෙන ඉන්න කොට ඇහේ රූප ගැටෙන්න පුළුවන්. ඒක කමිය නිසා වෙන එකක්. චක්ඛුප්‍රසාදය තියන කොට ඒකට රූප ගැටෙනවා. නමුත් ඒක අරහයා චේතනාවක් නො තිබිවිට නිසා හිත උපදින්නේ නැහැ. ඒක නිසා පෙනීම කියන එක වෙන්නේ නැහැ. එහෙනම් පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය හිතට අයිති එකක්.

ඇවැත්නි, ඇස ද රූපයන් ද නිසා චක්ඛුර්විඥානය උපදී. මේ තිදෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශය නිසා වේදනාව වෙයි.....ඊට පස්සේ මේ තුන්දෙනා නිසා ම ස්පර්ශය

කියන සිතුවිල්ලක්, චෛතසිකයක් හටගන්නවා. එතකොට ඔන්න තුන්දෙනාගේ එක්වීම ස්පඨිය යි.

ස්පඨිය නිසා වේදනාව වෙයි. එතකොට මේ ස්පඨිය නිසා ඒ හිතේ ම මේ වේදනාව නමැති චෛතසිකයක් ඉපදිලා, ඒ ආරම්භණ රසය ගන්නවා. ආරම්භණ රසය කියලා මෙතැන කිව්වේ, අපි කියන අර පැණිරස, ඇඹුල් රස කියන එක නෙවෙයි, ආරම්භණයේ තියෙන සැප-දුක්-උපෙක්ෂා කියන රසයක් තියෙනවා. සැපබවක්, අරමුණේ ප්‍රියබවක්, මනාපබවක්, අමනාපබවක්, කියන මෙන් මේ ස්වභාවයක් හැම අරමුණක ම තියෙනවා. එතකොට වේදනාව ඒ අරමුණේ තියෙනවා නෙවෙයි. එතකොට ඒ වේදනාව අරමුණෙන් ආවා කියන එකත් ඔබ වටහාගන්න එපා. ඒ ආරම්භණ රසය වේදනාව යි, එතකොට ඒ වේදනාව ඒ ස්පඨියට අනුව යි ඉපදුනේ. ස්පඨියට ඇතිවුණේ ඒ රූපයේ ස්වභාවයත් එක්ක යි.

දැන් අපි කියමුකො, ඕලාරිකව ගත්තොත් එහෙම අපි කයේ යම් යම් දේවල් දාන කොට, අපි එක එක දේවල් අපේ කයේ වද්දලා පෙන්නුවොත්, අපට දැනෙන දැනීම් නානඛයක්. එතකොට ඒ ධාතු නානඛය අනුව තමයි අපට ඒ දැනීම් නානඛයක් එන්නේ. අන්න ඒ වාගේ ස්පඨියේ නානඛය අනුව අපට වේදනාව දැනෙනවා. ස්පඨියේ නානඛය වුනේ කොහොම ද? රූපයාගේ ධාතූන්ගේ නානඛය මත තමයි ස්පඨියාගේ නානඛය වෙන්නේ. ඒ නිසා අපි කියනවා, ඒ රූපයේ ආරම්භණ රසය අරගෙන වේදනාව උපදිනවා. එතකොට වේදනාව කරන්නේ දකිනවා කියන එක නෙවෙයි. දැකීම කියන එක හිත කරලා ඉවරයි. වේදනාවට බැහැ දැකීම කරන්න. වේදනාවෙන් කරන්නේ ඒ දැකපු රූපයේ සැප හෝ

දුක් හෝ මැදහත් කියන මේ ස්වභාවය හිතට දීම, දන්වන එක විතර යි.

ඊට පස්සේ යමක් විඳී ද එය හඳුනා යි. ඒ විඳින දේට අනුව හැඳිනීම සිද්ධවෙනවා. ඒක කොහොමද වෙන්නේ කියලා, මම ඕලාරිකව පෙන්න්නම්. කයට කායවිඤ්ඤාණයෙන් ඒක පහසු යි. ඇස් දෙක පියාගෙන ඉන්නකොට කයට යම් යම් දෙයක් තිබ්බොත්, ඒ වේදනාව අනුව අපි තීරණය කරනවා මේ අහවල් දේ කියලා. මේ පිරිසිය, මේ කෝප්පය, මේ පැනක්, මේ පොතක් කියලා අපි ඒ අරමුණ වෙන්කරලා හඳුනාගන්නේ, ඒ අපට කයට දැනෙන විඳීමත්එක්ක යි. අන්න ඒ නිසා තමයි, යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති කියලා මෙතැන පෙන්නලා තියෙන්නේ. යමක් විඳීද, එය හඳුනා යි. එතකොට යමක් විඳීද එය හඳුනා යි කියන කොට, ඒ විඳිපු දේ ම යි හඳුනන්නේ. ඒ කියන්නේ වේදනාවෙන් වින්දේ රූපාරම්මණ යි. එතකොට හැඳිනීම කරන්නෙත් රූපාරම්මණය ම යි. එහෙම නැතුව මේ සංඥාවෙන් වේදනාව හඳුනනවා නෙවෙයි. වේදනාවේ අනුසාරයෙන් රූපය යි හඳුනන්නේ.ආ මේ අහවල් රූපය යි කියලා අපි හඳුනාගන්නවා.

.....යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති. අන්න ඒ හැඳිනීමට අනුව අපි විතක්ක කරනවා. ඒ පිළිබඳව අපි අතීතයේ දේවලුත් එක්ක ගැටගහලා විතර්ක ඇතිකරගන්නවා. දැන් අපි අර විදියට ගත්තහම ඇස් දෙක පියාගෙන අපිට යමක් අතට හෝ ශරීරයට ගැටුණොත් අපි ඒ දැනීම් ඔස්සේ ඒ හැඳිනීම හඳුනාගෙන ඒ සංඥාවට අපි, “හා මේ අසවල් දේ නේ. මේ මේක මේ මේ වාගේ දෙයක් කියලා අපි විතර්ක කරලා, ඒසත්ත-පුද්ගල අදහස් අපි ඇතිකරගන්නවා.

විතක්ක කරලා, ප්‍රපංච කරගන්නවා. ඒ ප්‍රපංචයට පමුණුවයි කියන්නේ අන්න ඒක යි.යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති. ඒක අපට තේරෙන්නේ නැහැ. අපි ඒවා පුරුදු අරමුණක් මේ විතක්ක කරන බව වැටහෙන්නේවත් නැතුවකෙලින් ම ප්‍රපංචයට ම යනවා. එතැන ප්‍රපංචය කියලා කිව්වේ අපි මම, මගේ, ආත්මය, සත්ත්ව-පුද්ගලභාවය, ගෙවල් දොරවල්, එහෙම නැතිනම් ස්ත්‍රී-පුරුෂභාවය, දරුවෝ, අම්මලා, තාත්තලා, ඥාති හිත මිත්‍රාදීන් වශයෙන් මෙන්න මේ විදියට අප තුළ අදහස් ඇතිවෙන්නේ, විතක්ක බවෙන්. එතකොට එහෙනම් මේකෙන් ම තේරෙනවා නේ ද, අපි මනසින් විතර්ක කරලා මේවා ඇතිකරගන්න ඒවා කියලා. එතකොට ඒ විතර්කය ඇතිවුණේ මොකකට අනුව ද? සංඥාවට අනුව යි. ඒ සංඥාව ඇතිවුණේ කොහොම ද? වේදනාවට අනුවයි.

එතකොට අන්න ඒ විදියට මේ ප්‍රපංච. එතකොට ප්‍රපංච ඇතිකරනවා.

අන්න ඒ විදියට යමක් ප්‍රපඤ්චයට පමුණුවා නම් ඒ චක්ෂුරූපාදී කාරණයෙන් (තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි) ප්‍රපඤ්චයන්ගෙන් යුක්ත සංඥාකොට්ඨාසයේ අතීතානාගතවර්තමාන වූ ඇසින් බලා දතයුතු වූ රූපයෙහි ලා පුරුෂයා අභිභවනය කෙරෙත්. අන්න බලන්න, දැන් එතකොට, මේ මම, මගේ, මගේ ආත්මය කියලා ස්ත්‍රී පුරුෂාදීන් වශයෙන්, සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයෙන් මේ, තණ්හා දිට්ඨි ආදී ප්‍රපංච ඇතිකරගත්තේ කුමක් අරභයා ද? ඇසින් බලා දතයුතු වණ් රූපය අරභයා යි. අතීත, අනාගත, වර්තමාන - අතීතය දැක්කෙන් ඇහැට පෙනුනෙන් වණ් සටහනක්. මේ ඇහැට පෙනෙනවා කියලා කියන කොට අපි චක්ඛුවිඤ්ඤාණය සහිත ධර්ම පිණ්ඩය ගැන යි මේ කතා කරන්නේ. එතකොට

අතීතයේත් පෙනුනේ වණි සටහනක්. දැන් පෙනෙන්නේ ත් වණි සටහනක්. අනාගතයේ පෙනෙන්නේත් වණි සටහනක්. අන්න මේ අතීත, අනාගත, වර්තමාන වූඇසින් බලා දකයුතු වූ රූපයෙහි ලා පුරුෂයා අභිභවනය කෙරෙත්.මේ අවිද්‍යාව නිසා ලෝකයා ප්‍රපංච ඇතිකරගන්නවා. ඔන්න කෙලෙස් ඇතිකරගන්නා ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරේ.

ඉතින් එතකොට දැන් මෙතැන දී ආපසු පෙන්න්නවා, ඇවැත්ති, ඒකාන්තයෙන් හෙතෙමේ ඇස ඇති කල්හි රූපය ඇති කල්හි චක්ෂුර්විඥානය ඇති කල්හි ස්පර්ශ යැ යි පැනවීමක් කරන්නේ ය (උපදන්ය) -ඒක ධර්මතාවයක්.- යනමේ කාරණය විද්‍යමාන වෙයි. ස්පර්ශ යැ යි පැනවීමක් ඇති කල්හි වේදනා යැ යි පැනවීමක් කරන්නේ ය යන මේ කාරණය විද්‍යමාන වෙයි. වේදනා යැ යි පැනවීමක් - වේදනාව නමැති ධර්මය-ඇති කල්හි සංඥා යැ යි පැනවීමක් කරන්නේ ය යන මේ කාරණය - සංඥාව කියන ධර්මතාවය- විද්‍යමාන වෙයි. සංඥා යැ යි පැනවීමක් ඇති කල්හි - සංඥාව කියන ධර්මතාවය ඇති කල්හි -චිතර්ක යැ යි පැනවීමක් -නිමාණය වෙනවා. - කරන්නේ ය යන මේ කාරණය විද්‍යමාන වෙයි. චිතර්ක යැ යි පැනවීමක් ඇති කල්හි ප්‍රපඤ්චසංඥාකොට්ඨාසයන්ගේ -අර අතීත-අනාගත- වතීමාණ වශයෙන් වණි සටහන අරභයා ගැටගහලා ගන්න...පැවැත්ම පිළිබඳ පැනවීමක් කරන්නේ ය යන මේ කාරණය විද්‍යමාන වෙයි. ... ස්වභාවය ඒකාන්තයෙන් විද්‍යමාන වෙනවා. මේ කාරණා තමයි මෙතැන පෙන්න්නේ.

..... සො වතාවුසො චක්ඛුස්මි. සති රූපෙ සති චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ සති එස්සපඤ්ඤත්තිං පඤ්ඤාපෙස්සතිති

යානමෙකං විජ්ජති. ස්පර්ශය කියන කාරණාව ඇතිවුණේ මෙන්න මේ ධර්ම ටිකක් නිසා යි. කෙනෙක් ඇති කරා නෙවෙයි. එතකොට වේදනාව කියන යමක් වුණා නම් ඒ ස්පර්ශය නිසා වුණේ. කවුරුවත් ඇතිකරා නෙවෙයි මේ සෑප වේදනාව හා දුක් වේදනාව. ස්පර්ශය නිසා යි.

ස්පර්ශය වුණේ කොහොම ද? ඇහැට රූපයක් ගැටිලා චක්ඛුවිඤ්ඤාණය හටගත් නිසා යි ස්පර්ශය වුණේ කියලා, මෙන්න මේ විදියට අර සත්ත්ව-පුද්ගලභාවය හම්බවෙන තැන මේ අනාත්ම ධර්ම ටික මතුකරගන්නයි මෙතැන පෙන්නන්නේ.

ඊට පස්සේ ඒ ආකාරයෙන් ඒ දකින දේ අරභයා අපි අතීතයෙන් දැක්කේ වණියක්, අනාගතයෙන් දකින්නේ ත් වණියක්, දැන් දකින්නේත් වර්ණයක්. ඒ විදියට ශබ්දය, ගන්ධය, රසය, ථොට්ඨබ්බය, සිතිවිලිවල දැනෙන ධර්ම, ඔක්කෝම ගත්තහම මේ වාගේ අනාත්ම ධර්ම ටිකක් තමයි හිතට හම්බවෙන්නේ. නමුත් ඒ අරභයා අවිද්‍යාව පදනම් වෙලා, විතක්ක කරලා ප්‍රපංච ඇතිකරගෙන අපි කම් කෙලෙස් ඇතිකරගෙන මේ සසර යනවා.

ඉතින් මෙන්න මේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විපාකය, විපාක ටික තමයි මෙතැන පෙන්නන්නේ. චක්ඛුඤ්ඤා ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති චක්ඛු විඤ්ඤාණං. තිත්තං සංඝති එස්සො. එස්ස පච්චයා වෙදනා. යං වෙදෙති තං සංජානාති. කියන මෙන්න මෙතැන්ට එනකම්, විපාක ටික යි. ඒ හඳුනාපු දේට විතර්ක කරලා ප්‍රපංච ඇතිකරගන්නකොට කම් ටික යි. එතකොට විපාකයට කම් ඇතිකරගන්න හැටි, ප්‍රපංච ඇතිකරගන්න හැටි තමයි මේ ඔක්කෝම එකට කරලා පෙන්නුවේ. ඉතින් එතකොට,

අන්න ඒ විදියට, මෙතැන මේ මහාකාන්‍යායන මහ රහතන් වහන්සේ, මේ අපට මේ සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිවෙන ආකාරය, කෙලෙස්ඵන ආකාරය පෙන්නලා දුන්නා. අර මම මුලින් මේ ටික ම යි විග්‍රහ කළේ, මේ සූත්‍රයට අනුකූලව, ඒ න්‍යායට අනුව තමයි පෙන්නුවේ. ඇත්තට ම සිද්ධවෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම සිද්ධියක්. ඒක නො දන්නාකම නිසා අප දෙවනුව යි ප්‍රපංච ඇතිකරගන්නේ. එහෙනම් මෙතැන ඇත්ත දැක්කොත් ශ්‍රද්ධාවෙන් ඒක පිළිඅරගෙන මේ දකින අහන දේවල් අරහයා අපි ඇත්ත වටහා ගත්තොත් එයාට පුළුවන්කම තියෙනවා මේ කෙලෙස් කමී නැතිකරගන්න.

ඒ නිසා මේ සිද්ධාන්තය යථාභූතඥානය යි. ඒ වුණාට මේ සිද්ධාන්තය මෙනෙහි කර කර හිටියාට අපට කවදාවත් මාගීයක්, ඥානයක් උපදින්නේ නැහැ. ඒ නිසා මේ යථාභූත ඥානය කෂාත් වෙන්න තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ සතරසතිපට්ඨානයආදී කමීස්ථාන ටිකක් පෙන්නුවේ. ඉතින් මේක මතුකරගන්න නම් ඉස්සෙල්ලා නාම-රූප ටික අවබෝධ කරගන්න ඕන. ඒ නාම-රූප ධර්මයන්ගේ පරමාර්ථ ස්වභාවය මතුකරගන්න ඕන. ඒ සඳහා කායානුපස්සනාවෙන් හරි පිළිකුල් භාවනාව ධාතු කමීස්ථානයෙන් පටන් අරගෙන රූපය කියන එක තේරුම් කරගන්න. ඇහැ කියන එක, කන කියන එක, නාසය කියන එක තේරුම් කරගන්න. අන්න ඊට පස්සේ ඒ අරහයා ඇතිවන හිත, වේදනාව, සංඥාව, මේ නාම ධර්මයන් වටහා ගන්න.

අන්න ඊට පස්සේ මේ නාම-රූප දෙක එකතුවෙලා මෙන්න මේ වගේ ප්‍රතිඵලයක්, ඵලයක් උපද්දවනවා, කියන එක වටහාගන්න පුළුවන්. ඒ විදියට අනුපූච්ඡ ප්‍රතිපදාවකින් තමයි අපි මේ දැනිය කියන එක ඇතිකරගන්නේ. කෙනෙකුට

ඇහැ තියෙනවා, කන තියෙනවා, කියලා ගත්තොත්, ඒක යි නේ මේකේ පෙන්නන්නේ සො වතාවුසො වක්බුස්මි. සති - ඇහැ ඇති කල්හි රූපය ඇති කල්හි, වක්බුවිඥානය ඇති කල්හි, මේ සිද්ධාන්තය වෙනවා. යමෙකුට ඇහැ නිරුද්ධවුණොත්, ඒකේ අනික් පැත්ත පෙන්නනවා. මේකේ ම අනික් පැත්ත මේ සූත්‍රයේ ම පෙන්නනවා: ඇවැත්ති, එකාන්තයෙන් හෙතෙමේ ඇස නැති කල්හි රූපය නැති කල්හි වක්ඡුර්විඥානය නැතිකල්හි ස්පර්ශ යැ යි පැනවීමක් කරන්නේය යන මේ කාරණය විද්‍යමාන නො වෙයි. කියලා අනික් පැත්ත පෙන්නනවා. මේ නිරෝධය, ඇතිබවට ගන්නා එකක් අපි හිතීන් ම යි කරන්නේ. එතකොට ඇත්තට ම වෙන්නේ ඒ ඇහැ, රූපය කියන ඒවා ඒ ඒ මොහොතේ හටගෙන නිරුද්ධවෙනවා. නමුත් නැවැත නැවැතත් අපි ඒ සමාන ඒවා දකින කොට අපි හිතෙන් ඇතිබවට සලකාගන්නවා. එතකොට ඉන්නවා, තියෙනවා, නිත්‍ය යි කියලා මේ වැටහෙන ගති ඔක්කෝම අපි හිතේ ඇතිවෙව්වි සංකල්ප ටිකක්. විපරීත ප්‍රපංච ටිකක්. ඒවා නැතිකරන්න පුළුවන්. නමුත් ඒවා අපට සජීවී වෙලා දැන් අපට පෙනෙන දේ තියෙනවා ම යි කියලා ඒ තරම් මේවා අපට ශක්තිය වෙලා. ඇත්ත වෙලා. ඒක අපට පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා අපි ඒවා කෙරෙහි අර විදියට බලනකොට ඇහැ කියන එක, කන කියන එක, රූපය කියන එක, ශබ්දය කියන එක, නිරුද්ධකරන්න පුළුවන්. නිරුද්ධ කරනවා කියන එක ආකාර දෙකකින් එනවා. එකක් තමයි නිරෝධය ඤාත් කිරීම, හා එතැනට පත්වීම කියන එක. ඒක තමයි අපට අනුපාදා පරිනිව්‍යාණය හා සෝපදිශේස නිර්වාණය කියලා කොටස් දෙකකට බෙදන්නේ. මේ ඇහැ රූප අරභයා අපි කෙලෙස් වශයෙන් ඇතිකරගෙන තියෙන අදහස් ටිකයි

වුනහම ඒ නිරෝධය අපි ක්ෂාත් කළා කියලා කියනවා. එතකොට කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ නැති තැනට අපි පත්වෙනවා. අපට එහෙම දඬිනය ඇතිවුණහම රූප පෙණුනත්, ශබ්ද ඇහුණත්, එයාගේ හිතේ කවදාවත්, ඉන්නවා, තියෙනවා කියන අදහස ඇතිවෙන්නේ නැහැ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් ම මුලින් ඒ කාරණාව පෙන්වුවේ. ඇවුත්ති, යම් ලෝකයක්, ලෝකයේ අය මේ විදියට ප්‍රපංච අරභයා අරමුණු එතකොට යම් කෙනෙක් ඒවා මම මගේ කියලා ගත්තේ නැතිනම්, ඒවා නිත්‍ය යි, ආත්මයි කියලා දැනගතයුත්තෙක්, ඒවා තුළ බැසගතයුත්තෙක්, ඔහුට පෙණුනේ නැතිනම්, ඒ කෙනාට පෙණුනේ නැතිනම්, එතැනින් ම එයාගේ කෙලෙස්, කම් හටගන්නේ නැහැ. ඒ නිසා එහෙම හට නො ගන්නා දඬිණයක් තියෙන්නේ එයාට මේ නිරෝධය කියන එක ක්ෂාත් වුණහම යි. පෙනෙන දේත් මේ මොහොතේ හටගෙන නිරුද්ධවෙනවා, කියලා දැක්කොත්, ඇහෙන දේ, සිතට හම්බවෙන සිතුවිල්ල, හිතට වැටුහෙන දේවල් මේ මොහොතේ ම යි හටගත්තේ.

දැන් අපට අතීතයේ දෙයක් සිහිකරන්න පුළුවන්. සිහිවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපි ඒ තියෙන දේ කියලා ගත්තොතින් එතැන වැරද්ද. නමුත් අපට පුළුවන්කම තිබුණොත්, නිරුද්ධ වෙච්චි දේ දැන් සිහිවෙනවා. හැබැයි ඒක තියෙනවා නෙවෙයි. නිරුද්ධවෙච්චි දේ සිහිකරන්න පුළුවන්. ඒ සිහිකරපු දේ ත් නිරුද්ධ යි. සිහිකිරීම සඳහා යම් ධර්ම ටිකක් ඉපදුනානම්, නාම-රූප ටිකක්, ඒවාත් මේ මොහොතේ ම, මෙතැන ම නිරුද්ධවෙලා යනවා කියලා එයාට හැම පැත්තේ ම නිරෝධය ම පෙනෙන්න ගන්නවා. ඉතින් අන්න ඒ නිරෝධඥානය තමයි අපි ක්ෂාත්කළා කියලා කියන්නේ.

අන්තිමේට අපි ඒ විදියට මනස සකස් කරගෙන තිබුණහම, මේ කමී ශක්තිය තියෙනකමී, මේ රූප ශබ්ද ආදී ඇහිම් වශයෙන් විපාක තුළ අපි පැවතිලා, මරණාසන්න මොහොතේ, අන්තිම මොහොතේ, අපට අවසාන චිත්ත විථියේ දී, අරමුණක් එනකොට, ඒ අරමුණේ ත් නිරෝධය දැක්කොත් ඒ විඤ්ඤාණයට බැසගන්න තැනක් නැහැ. විඤ්ඤාණයට අරමුණක් ඇති බවට ගත්තොත් තමයි ඒකෙන් නැවත රූප උපද්දවලා, ප්‍රතිසන්ධි ඇතිකරන්නේ. මරණාසන්න මොහොතේ දකින අරමුණෙන් නිරෝධය දැක්කොත් ඒ සිත එතැනින් ම නිරුද්ධවෙනවා.

අන්න ඔය ධර්මාවය තමයි අපි මාගීය හැටියට දැනගතයුත්තේ. ඔය සිධාන්තය අපි භෞදාකාරව පැහැදිලි කරගෙන දැනගත්තායින් පස්සේ, එයාට පටන්ගන්න තියෙන්නේ තමන් ඉන්න තැනින්. ඉන්න තැන ඉඳන් පටන් අරගෙන මේක වෙන විදියට යනවා. ඒ නිසා අපි නිරෝධය කියන එක පෙන්නලා ඒ නිරෝධයට යන මග බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා. ඒ යන මාගීයට අදාළ දඬුනය තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පැහැදිලිකරේ. ඒ නිසා දඬුනයක් පැහැදිලිවෙච්චි කෙනාට තමයි මගක් වඩන්න පුළුවන්. ඒ නිසා දඬුනය නැතුව අපට මගක් වඩන්න බැහැ. එහෙමවඩන්න නම් අපට, කොනින් කොනට, කොනින් කොනට අහගෙන යන්න ඕන. ඒ අහගෙන ගියත්, දඬුනයක් නැති කෙනාට එක එක දේවල් ලැබෙන්න පුළුවන්. මාගීය හැටියට එක එක දේවල් කියන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒ නිසා එයා නිවන කියලා එක එක පැතිවල යන්න පුළුවන්. නමුත් එයා පැහැදිලි දඬුනයක් තිබුණොත් ඒ ඒ මාගීවල යන්නේ නැහැ. ඒ දඬුනය ලැබෙන වැඩපිළිවෙළක් තියෙනවා නම් ඒ

ඔස්සේ තමයි ඔහු මනසිකාරය කරන්නේ. එතකොට අනිවායථියෙන් ලැබෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරේ, අලුත පැටවු දාපු බුරුල්ලේ කිරි පිරුණු දෙනකගෙන්, “කිරි එපා එපා” කියලා දෙව්වත් කිරි උපදිනවා. හැබැයි, එහෙම කිරි උපදින්නේ නැති තැනකින් කිරි දොවන්නේ නැහැ. කෙනෙක් අගෙන් කිරි දොවන්න යනවා නම් කිරි ලැබෙන්නේ නැහැ. එතැන නුසුදුසු නිසා. ඒ වාගේ මාගීය කියලා කෙනෙක් අමාගීය වඩනවා නම්, එයාට නිවන ලැබෙන්නේ නැහැ.

යමෙක් මේ දඬුනය දැකලා ඒ දඬුනය උපදින විදියට පිළිවෙත් පුරනවා නම්, එයා නිවන එපා කිව්වත් ලැබෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරා.

ඉතින් අන්න ඒ නිසා මේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය හා මේ නාම-රූප-විඤ්ඤාණ කියන මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය තුළින් අන්න ඒ විදියේ දඬුනයක් අපට මතුකරගන්න පුළුවන්.

මේ ඔය හැම අංගයක් ම ගත්තහම ඒ වාගේ දහම් පරියායයන් අපට මතුකරගන්න පුළුවන්. ඒ නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ යම් කිසි කෙනෙක් නාම-රූප පිරිසිඳ දැක්කොත් මත්තෙහි කළ යුත්තක් නැහැ. යම්කිසි කෙනෙක් විඤ්ඤාණය පිරිසිඳ දැක්කොත් මත්තෙහි කළ යුත්තක් නැහැ. යම්කිසි කෙනෙක් වේදනාව පිරිසිඳ දැක්කොත් මත්තෙහි කළ යුත්තක් නැහැ. කියලා මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ එක් එක් අංග අරගෙන අපට මාගී මතුකරගෙන දඬුනයක් ඇතිකරගන්න පුළුවන් බව සම්බන්ධතාවයක් මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ චක්‍රය තුළ ම තියෙනවා.

ඉතින් ඒ නිසා මම මේක පිළිබඳව තවත් විග්‍රහ කරන්න යන්නේ නැහැ. ඔබට සාකච්ඡාවට මේ දේශනාව අනුසාරයෙන් යම් දෙයක් අපට කතාකරන්න තියෙනවා නම් ඒකට ඉඩ අවකාශ සලසලා දීලා මම දේශනාව අවසාන කරනවා.

ඔබට ඒ තියෙන ප්‍රශ්න ගැටලු තියෙනවා නම් අහන්න කියලා ඉඩ අවකාශ සලසමින් මම මේ දේශනාව අවසාන කරනවා.

හොඳයි හැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

ප්‍රශ්නය:- වේදනාවෙන් පස්සේ සංඥාව ඇතිවෙන එක තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්කේ. ස්වාමීන් වහන්ස, ඒකේ අනික් පැත්ත වෙන්න පුළුවන් ද? ඒ කියන්නේ, සංඥාවට පස්සේ වේදනාව ඇතිවෙන්න පුළුවන් ද?

පිළිතුර:- දැන් මෙහෙම එකක් තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා තියෙනවා, ස්පර්ශයේ නානඛය නිසා, වේදනාවගේ නානඛයක් වෙනවා. හැබැයි වේදනාවගේ නානඛය මත ස්පර්ශයේ නානඛයක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ වාගේ ම වේදනාවේ නානඛය මත සංඥාවේ නානඛයක් වෙනවා. හැබැයි සංඥාවේ නානඛය මත වේදනාවේ නානඛයක් වෙන්නේ නැහැ. ඒ විදියට එහෙම ධර්මාවයක් තියෙනවා. නමුත් හැබැයි මෙහෙම එකක් තියෙනවා. ඒක අපේ හිතේ යෙදෙන හේතු-ඵල දහම යි. නමුත් අපි

කියමුකො, යම් වේදනාවක් නිසා කෙනෙකුට යම් සංඥාවක්, විඳීමට අනුව යමක් හඳුනාගත්තා. හඳුනන දේ නැවත අරමුණු කරලා නැවත වේදනාවක් උපදවාගන්න පුළුවන්. එතකොට ඒක වෙන ම සිද්ධාන්තයක් වශයෙන් එහෙම ඇතිවීම් තියෙනවා.

දැන් අපි කියමුකෝ විඥානය නිසා නාම-රූප වෙලා ඒ නාම-රූප නිසාම නැවත වෙනත් වෙනත් විඥානය උපදින්න හේතු වෙනවා. අපි කියමුකො, සිත නිසා නම් වේදනාවක් හටගත්තේ, හිත ඉපදුනු නිසා එයාට සැප වේදනාවක් හටගත්තා. දෙවනුව, වෙනත් සිතකින් ඒ වේදනාව අරමුණු කරමින් නැවත බොහෝ සිත් උපදින්න පුළුවන්. එහෙම දෙයක් තියෙනවා. නමුත්, අතන මම කිව්වේ, එහෙම ඇතිවීම් තියෙනවා. නමුත් අර, අරවගේ හේතු එලවල සිඬවන සිද්ධාන්තයක් ඒ සිත ඇතුළේ වෙන්නේ නැහැ. ඒ කියන්නේ වේදනා නානස්ස නිසා සංඥාවේ නානස්ස වෙනවා. සංඥාවේ නානස්ස මත වේදනා නානස්සක් වෙන්න විදියක් නැහැ. ඒක අපට හොඳට තේරෙන්නේ ඔය මේ ධාතු නානස්ස මත ස්පඨියාගේ නානස්සක් එනවා නේ.

අපි කියමු, පට්ඨි-ආපෝ-තේජෝ-වායෝ කියන මේ ධාතූන්ගේ ස්වභාවය මත, ස්පඨියේ අපට දැනෙන ස්වභාවයේ යම් නානාස්සක් තියෙනවා. නමුත් ස්පඨියේ නානස්ස මත මේ ධාතු වෙනස්වෙනවා ද? ධාතූන්ගේ නානස්සක් වෙන්න මෙතැන නානස්සක් කියලා කිව්වේ වෙනස් වීම්. වෙනස් වෙනස් ආකාරයකට පහළවීම්. එතකොට ස්පඨියාගේ නානස්ස මත මේ රූපයාගේ ධාතූන්ගේ වෙනස්වීම් නානස්සක් වෙන්නේ නැහැ. අන්න ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා. ඒකත් අපි තේරුම්ගන්න ඕන.

(ගැඹුරු වුණාද දන්නේ නැහැ මේක.) ඒක ඒ අර ධාතු ස්වභාවයෙන් තේරුම්ගන්න. ඊට අමතරව, ඒ වේදනාව නිසා සංඥාවක් හටගෙන, ඒ සංඥාව අරමුණු කරලා නැවත වෙනත් වෙනත් වේදනාව උපදවාගන්න පුළුවන් ආරම්භණ වශයෙන් එන්න පුළුවන්බවක් තියෙනවා.

නැවත ප්‍රශ්නය: (අපැහැදිලියි.) උදාහරණයක් හැටියට ගත්තේ, අපි හිතමු මගේ ඉස්සරහින් කෙනෙක් පාරේ යනවා. ඒක දකිනකොට මම මුලින් එයාව හඳුනාගන්නවා. මම දන්නවාමෙයා මගේ තරහකාරයෙක් ... එතකොට මට ... වේදනාවක් දැනෙනවා ... තරහා වේදනාවක් හරි ඒ වාගේ යම්කිසි ... ඒ කියන්නේ සුබ හෝ දුක් වේදනාවක්, සංඥාව අනුව ... අන්න ඒ වාගේ...

පිළිතුර :- ඒක එක හිතක එකට යෙදෙන ධර්මතාවයක්. ඒ වේදනාව අනුව තමයි සංඥාව ඇතිකරගන්නේ.

නැවත :-(අපැහැදිලි යි.) එතකොට ...

පිළිතුර:- ඒක හැබැයි දෙවනුව වෙන එකක්. ඒ හිතේ ඇතිවෙනවා නම් විඳීමට අනුව ම යි හැඳිනීම වුණේ. ඒක අපට ඔය සාමාන්‍ය අපි කාය විඥානය වගේ දේවල් ඕලාරික යි. ඒවා ඔස්සේ පුළුවන් හඳුනාගන්න. දකින එක අරභයා සිත් මහා විශාල ප්‍රමාණයක් හටගන්නා නිසා, අර පසු පසු සිත් මේවාත් එක්ක කළවම්වෙනවා. දැන් අපට යමක් පෙනෙනකොට සිත් කෝටි ගණනක් හටගෙන ඒ සිත්වලින් කරපු එකක් නේ අපට ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පෙනෙන්නේ. ඉතින් ඒ නිසා අපි අර මතුපිටින් බැලුවහම ඒ විදියේ වැටැහීමක් ආවාට, ධර්මතාවයක් වශයෙන් සිද්ධවෙන්නේ අර විදියට යි.

ඒ කියන්නේ ඒ හිතේ විදීමක් තිබුණානම්, දැන් උදාහරණයක් වශයෙන් අපි කියමුකො කෙනෙක්, පුද්ගලයෙක් දකිනකොට, ඒක අරහයා “හතුරෙක්” කියලා වටහාගත්තා. ඒ කියන්නේ තරහාකාරයෙක් කියලා වටහාගත්තා. ඊට පස්සේ අපට තරහා ආවා. එතකොට තරහා ආවා කියන සිද්ධිය වෙන ම සිද්ධියක්, හතුරෙක් කියලා හඳුනාගත්ත එක වෙනම සිද්ධියක්. එතකොට ඒ හතුරෙක් කියලා හඳුනාගන්න හේතුවුණේ, අර අප තුළ ඇතිවෙච්චි විදීම අනුව යි. මේ මෙයා තරහාකාරයෙක් කියලා අප තුළ ඇතිවෙච්චි කැමැත්ත, අකැමැත්ත මත යි ඒ තරහාකාරයෙක් කියලා අපි අදහස ඇතිකරගත්තේ. ඊට පස්සේ තමයි අර දෙවැනි සිතකින් අර විදියට වෙන්න පුළුවන්.

නැවතත් එම ප්‍රශ්නය :-(අපැහැදිලියි.) ... සංඥාව මුලින් ඇතිවෙලා පසුව වේදනාව ඇතිවෙන්න පුළුවන් කියලා ... පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හිමියන් සිය පහන් කනුව පොතක සඳහන්කොට තිබුණා. ...සංඥාව මුලින් ඇතිවෙලා, පස්සේ වේදනාව ඇතිවෙන්න පුළුවන් කතාවක් ... මම ඒකයි ...

පිළිතුර:- එහෙම අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය වෙන්න පුළුවන්. ප්‍රත්‍යභාවය අරමුණු කිරීම් වශයෙන් වෙන්න පුළුවන්. අපි වේදනාව අරමුණු කරලා සංඥාවක් ඇතිකරගන්නත් පුළුවන්. සංඥාව අරමුණු කරලා වේදනාවක් ඇතිකරගන්නත් පුළුවන්. ඒක අපි වෙනත් වෙනත් සිත්වලින් කරන්නේ. නමුත් මේවා මුල් සිතේ තිබුණු වේදනාව, ඊළඟ සිතේ සංඥාවට උපකාරවෙලා තියෙනවා. ඒ හිතේ තිබුණු සංඥාව ඊළඟ සිතට තරහ ඇතිවෙන්න, වේදනාවක් ඇතිවෙන්න උපකාරවෙලා තියෙනවා. එහෙමසින් සිත් හා සම්බන්ධකම්

තියෙනවා. මේ හිතේ ස්වභාවය අනික් හිතට ගන්වනබවක් තියෙනවා. හැබැයි එක හිතක ගත්තොත් ඒක මේ නිසා මෙහෙම වෙනවා කියලා වෙනත් පරිවර්තනයක් වෙන්නේ නැහැ. ඒකයි අපි තේරුම්ගන්න ඕන.

ප්‍රශ්නය: (අපැහැදිලි යි.) දැන් ඔයකියපු මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ කියැවෙන කාරණා අනුව වේදනාව, සංඥාව, විතර්කකිරීම, එහෙම අපට සාමාන්‍යයෙන් පැහැදිලි යි. එතැනින් වඩාත්ම අප්‍රකට දේ තමයි, ඒ ප්‍රපංච සංඛාරය. ප්‍රපංච සංඛාර පිළිබඳ විද්‍යා කිරීමේ දී වඩාත් ම අදාළවන්නේ ධම්මානුපස්සනාව ද? ... ධම්මානුපස්සනාව යි කියලා මට හිතූණා. ඒ පිළිබඳව ඔබවහන්සේගේ උපදෙස් පතනවා.

පිළිතුර:- ඔවු. ඉතින් ඒක ධම්මානුපස්සනාවෙන් තමයි හොඳට ම කෙරෙන්නේ. කායානුපස්සනාවෙන් කය අරහයා ඇතිකරගෙන තියෙන ප්‍රපංච ටික පැහැදිලිවෙනවා. වේදනානුපස්සනාවෙන් වේදනා අරහයා ඇතිවෙලා තියෙන ප්‍රපංච ටික පැහැදිලිවෙනවා. චිත්තානුපස්සනාවෙන් සිත පිළිබඳව ඇතිවෙලා තියෙන ප්‍රපංච පැහැදිලිවෙනවා. අපි කියමු කෙනෙක් හිතීන් ම නම් පුද්ගලයෙක් කියලා ගන්නේ, හිත කියන එක එයා තේරුම්ගත්තහම, එයා හිතනවා, “මේ පුද්ගලයෙක් කියලා ඉන්නවා නෙවෙයි. හිතෙන් ම ඇතිවෙච්චි අදහසක් මේක. හිතට ඇතිවෙච්චි වැටහීමක් පමණ යි කියලා, එතකොට එහෙම පුද්ගලයෙක් - අර ප්‍රපංචය කියලා කියන්නේ අපි ඇත්ත, සත්‍ය වශයෙන් ම මම හෝ, මගේ හෝ, මගේ ආත්මය වශයෙන් අපට එහෙම වැටහෙන ස්වභාවය යි. ඒහෙම දේවල් තියෙනවා. දැන් ඉදිරියේ රූපයක් තියෙනකොට ඉදිරියේ පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා

කියලා අපට හිතෙනවා. හිත තේරුම්ගත්තු කෙනාට, විත්තානුපස්සනාවෙන් වටහාගත්තු කෙනාට, එයාට වැටහෙනවා, මේ හිතක් ඉපදිලා, හිතෙන් ම යි මේ පුද්ගලයෙක් කියලා ඇතිකරලා දුන්නේ. එතකොට එහෙනම් මේ සිතුවිළි මාත්‍රයකිනුයි මේ මෙහෙම දෙයක්, අපට ප්‍රපංචයක් මතුවෙලා තියෙන්නේ කියලා හිත තේරුම් ගත්තහම හිත නිසා ඇතිවෙලා කියෙන ප්‍රපංච නැතිවෙනවා.

ඔය ඔක්කෝම එකට කරලා ධම්මානුපස්සනාවෙන් අතීත-අනාගත වශයෙන්, ස්කන්ධ-ආයතන පිළිබඳව, නිවරණයන් පිළිබඳව, මේවා තේරුම් ගත්තහම ධම්මානුපස්සනාවෙන් මේ ඔක්කෝම එකතු කරලා අර ඉතා සියුම් ප්‍රපංචයන් පවා වටහාගන්න පුළුවන්කම තියෙනවා.

ධම්මානුපස්සනාව අන්තිමේට පෙන්නලා තියෙන්නේ ඒ නිසා යි. කාය-වේදනා මේ දේවල්වල තියෙන කෙලෙස් ඕලාරික යි. ඒවා උඩට මතුවෙලා කිය කියා සියුම් දේවල් පෙනෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා ඒවා ගෙවී ගෙවී ගියහම ධම්මානුපස්සනාවෙන් පුළුවන්කම තියෙනවා තමන් තුළ සියුම්ව තියෙන අස්මිමානය පවා, මම වෙමි කියන අදහස පවා ධම්මානුපස්සනාව යටතේ ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන්.

ප්‍රශ්නයක්:- අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, මට මතක්වුණේ ස්වාමීන් වහන්ස මෙහෙම අපට උගන්වලා අහලා තියෙනවා, දැක්කොත් දුටුවා පමණ යි කියලා දැනගන්න යි කියලා. ඇහුවොතින් ඇහුවා පමණ යි කියලා. ඒ කියන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස, අර කෙලෙස් මොකුත් ඒකට පටලවාගන්නේ නැතුව, අපි ඒක ඇඳිනගන්නා එක නේ. ඒ කියන්නේ අපි

ඇලෙන්තෙන් නැහැ, ගැටෙන්තේත් නැහැ. ...එහෙම ඉන්න පුළුවන් නම් කමී හටගන්නේ නැහැ. ... රහතන් වහන්සේ ...

පිළිතුර :- මෙව්වර වෙලා අපි විග්‍රහ කරේ ඒ කාරණාව තමයි, **දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති** කියලා බාහිය ස්වාමීන් වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරේ. ඒක ම තමයි දැකීම දැකීමකින් අවසන් කරන්න. යමක් දකින කොට ඒක දැක්කේ මම, දැක්ක දෙයක් තියෙනවා, මේකේ මම මගේ කියලා ගතයුත්තක් තියෙනවා කියලා ගත්තොත්, අපි ඒකෙන් කමී සකස්කරනවා. දැකීමක් විතරක් වුණොත්, දකින කෙනෙක් නැතිවුණොත්, මේ ඇහැට රූපයක් ගැටීම නිසා පෙනීමක් එනවා. එයත් පෙනීමෙන් පස්සේ නිරුද්ධවෙනවා. ඔන්න ඔය සිද්ධාන්තය, පෙනෙනකොට සිහිකරගන්න. එතකොට එයාට කවදාවත් අර පෙනුනේ මට, අසවලා යි පෙනුනේ කියලා ඒ ප්‍රපංචවලට යන්නේ නැහැ. ප්‍රපංචවලට යන්නේ ම දැකීම දැකීමක් හැටියට අප තුළ සිහිකරගන්න බැරිවෙන කොට යි. ඒක අවිද්‍යාව නිසා යි.

නැවත ප්‍රශ්නකරු :- (අපැහැදිළි යි.)එතකොට ස්වාමීන් වහන්ස, මොකක් හරි ... මම මගේ කියලා මොකක් ... හිමිකරගත්තේ නැතිනම් ... එතකොට අහිමි වෙන්න දෙයක් නැහැ නේ ද ස්වාමීන් වහන්ස.

පිළිතුර:- ඔව්. ඒ දෙක ම නැතිවෙනවා. එකක් ගත්තොත් දෙක ම තියෙනවා.

ප්‍රශ්නයක්:-(අපැහැදිළි යි.) ... වේදනාවේ ...ක් තියෙනකොට සංඥාවේ ...ක් තියෙනවා. කියන්නේ ස්වාමීන් වහන්ස, එතැන ... සංඥාවක් ... ඒ කියන්නේ දැන් වේදනාවේ අනිත්‍ය ස්වභාවය නො පෙනෙන නිසා අපි ආත්මය සංඥාවක් ඇතිකරගැනී... ..

පිළිතුර:- නෑ නෑ එතැන දී දැන් ඔය මුල් ටික කිව්වේ මේවා ඇතිවෙන්නේ මේ නිසා කියලා යි. කෙනෙක් ඇතිකරනවා නෙවෙයි. ඉස්සෙල්ලා පෙන්නනවා, වේදනාව කියන යම් කාරණාවක් වෙනවා නම් ඒ වේදනාව මම ඇතිකරා, අහවලා ඇතිකරා නෙවෙයි. ඒ වේදනාව හැදෑණේ ස්පර්ශය නිසා යි. ඊට පස්සේ සංඥාවක්, හඳුනන බවක් තියෙනවා නම්, මම හඳුනුවා, අසවලා හඳුනුවා, මගේ හැඳිනීම කියලා ගන්න එපා. ඒ හැඳිනීම කියන යමක් හිතේ ඇතිවුණා නම්, ඒ වුනේ විඳීමට අනුකූලව ම යි. විඳීම නිසා ම යි. ස්පර්ශය නිසා ම යි කියලා හේතු-ඵල ධර්මතාවයක් පෙන්නනවා. අන්න ඒ ධර්මතාවය නො දන්නාකම නිසා අපි ඒවා මම හඳුනනවා කියලා අර විතක්ක කරලා ප්‍රපංච ඇතිකරනවා. එතකොට, විතර්කවලින් පස්සේ තමයි ඔය කෙලෙස්, කම් බවට පත්වෙන්නේ. එතකොට අර ටික, ධර්මතාවයක් හැටියට අර කියපු **දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං** කියපු තැන වගේ තැනක් තමයි මුලින් පෙන්නන්නේ. ඒක කාටත් එක යි.

ඔය ඇහැත් රූපයත් නිසා වක්ඛවිඤ්ඤාණය උපදිනවා. තුන් දෙනාගේ එකතුව ස්පර්ශය යි. ඒ නිසා වේදනාව, සංඥාව පහළවෙනවා, කියන ඒවා රහතන්වහන්සේට ත් කාට ත් එක යි. පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය වෙන්නේ ඔහොම යි කියලා කියනවා. මම පෙනුනා හෝ කෙනෙක් දැක්කා නෙවෙයි.

අන්න ඒ ටික සිද්ධාන්ත වශයෙන් වෙන එකක්. ඕක පෙන්නුවේ, ඕක අරහයා අපි ආත්ම දෘෂ්ඨි ඇතිකරගන්නා නිසා යි. “මට තරහා ආවා, මට වේදනාවක් ආවා, අහවලා නිසා මේ දුක ආවා” කියලා, ගන්න එක වළක්වන්න තමයි, “නෑ, මේ වේදනාව ස්පශ්ඨය නිසයි ඇතිවුණේ. ස්පශ්ඨයට හේතුව අර වණි සටහණ යි” කියලා මේක පෙන්නුවහම, අර ඒ හම්බවෙන වේදනාව අරහයා අපි ආත්මදෘෂ්ඨි ඇතිකරගන්නේ නැහැ. ඒ ආත්මදෘෂ්ඨිය ඇතිකරගන්නා මෝඩකම ගෙවලා දන්න යි ඔය මුල් ටික පෙන්න්නේ. පෙන්නලා, ඔය ටික නො දන්නාකම නිසා විතර්ක ඇතිකරලා, ප්‍රපංච ඇතිකරගන්නවා කියලා කෙලෙස් ටිකත් පෙන්නවා.

ප්‍රශ්නය:- අවසරයි ස්වාමීන් වහන්ස, පොඩි ප්‍රශ්න දෙකක් තියෙනවා. ... මේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ තියෙන විදියට, **චක්ඛුසමිං අසති රූපෙ අසති චක්ඛු විඤ්ඤාණෙ අසති එසස පඤ්ඤා තතිං පඤ්ඤාපෙසසති තිනෙතං යානං විජ්ජති,** කියන තැන ස්වාමීන්

වහන්ස, **චක්ඛුසමිං අසති රූපෙ අසති චක්ඛු විඤ්ඤාණෙ අසති** කියන එක ටිකක් තව පැහැදිලි කරන්න.

පිළිතුර:- එතැන කාරණා දෙකකින් පැහැදිලි කරන්න පුළුවන්. එකක් මම අර කිව්වේ සෝපදිශේස නිව්‍යානය යි. අපි නිරෝධය කියන එක **අසති** කියන්නේ නැතිකල්හි, නිරෝධවෙච්චි කල්හි කියන එක යි, ඔතැන “නැහැ” කියන

එක පෙන්නලා තියෙන්නේ. එතකොට ඒකෙන් අපි ගන්න හොඳ නැහැ කෙනෙකුට මේ, ඇහැ නිරුද්ධ යි කියලා ගත්තහම සමහර අයෙක් හිතනවා මේ ඇහැ ම නැහැ කියලා. කණ නිරුද්ධ යි කිව්වහම අපි කමියෙන් හටගත්තු ප්‍රසාදය ම නැතිවෙනවා කියලා. එහෙම එකක් නෙවෙයි මෙතැන කියන්නේ. නිරෝධය කියන එක නුවණින් සිද්ධවෙන එකක්. ඉතින් ඒ නිසා, **එක්බුක්ම අසති, රූප අසති** කියලා කියන්නේ ඇස නැතිකල්හි කියලා කියන්නේ. කෙනෙක් ඇස ඇතිබවට ගන්නවා. තව කෙනෙක් අවස්ථාවට හටගෙන නිරුද්ධවෙනවා කියලා තේරුම්ගන්නවා.

කෙනෙක් ඇස තියෙනවා කියලා ගත්තොත් මෙන්න මේ ප්‍රපංචය වෙනවා. ඇස නැති කල්හි කියලා කිව්වේ, ඇහැ නිරෝධය දැක්කොත්. ඇහැ කියන එක හටගෙන නිරුද්ධවෙන දෙයක්. මේ ඇහැ කියන එක තිබ්ලා ආවා නෙවෙයි. මේ අවස්ථාවට හටගෙන ඉතුරු නැතුව ම නිරුද්ධවෙනවා කියලා වටහා ගත්තොත්, එයාට අර කියන ස්පර්ශ ඇතිවෙලා ප්‍රපංච ඇතිවෙලා, කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. ඒක දිට්ඨිමත්ත ම වෙන එකක්. සම්පරායිකව කෙනෙකුට ඇහැ නිරුද්ධවීම කියන එක අර විදියේ නිරෝධය කරලා ඉන්න කෙනාට, ඇහැ ආදී මේ ආයතන ටික හටගන්නේ නැහැ. නො හටගන්න බවට යනවා. නො හටගත්තහම ඇහැ කියන මේ, සප්‍රායතන නිරෝධය නේ ඔතැන පෙන්නන්නේ.

මේ ආයතන හය නිරවශේෂයෙන් නිරෝධයට ගියොත්, එකල්හි ඉතින් රූප තිබුණත්, ප්‍රසාදය නැතිනම් ඇහැට ගැටෙන්න විදියක් නැහැ. එතකොට රූප තියෙනවා කියන ගණයට යන්නේත් නැහැ. මොකද, ආයතන නිරුද්ධවුණහම

ඒ සන්තානය තුළ - ඒ සන්තානය කියලා කතා කරන්නත් බැහැ- මෙතැන නිවන කියලා පෙන්න්නේ ඒක යි. එතකොට ඒ ඇස නැතිකල්හි, රූපය නැතිකල්හි, කියනකොට, නිරෝධය ක්ෂාත් කිරීම් වශයෙනුත් එතැන අර්ථය ගන්න පුළුවන්. ඊට පස්සේ, ඇහැ අනුපදිශේෂ වශයෙන්, ඒ කියන්නේ නැවත නූපදින ආකාරයෙන් නිරුද්ධවුණොත්, ස්පෘෂ්‍ය කියන කාරණාවක් වෙන්නේ නැහැ. ස්පෘෂ්‍ය කියන, වේදනාව කියන, සංඥාව කියන, ප්‍රපංච කියන කාරණා සියල්ල වෙන්නේ නැහැ, කියන ඒ කාරණාව තමයි එතැන පැහැදිලිකරන්නේ.

නැවත ප්‍රශ්නය:-(අපැහැදිලි යි.) එතකොට ඔතන ම ඕක මනසට වෙන විදියත් කියලා තියෙනවා නේ. ... **අසති, ධම්මෙ අසති, මනො විඤ්ඤාණෙ අසති** කියලා. ඒ විදියට ... විනය පනවන්න කියලා සැරියුත් හාමුදුරුවෝ මුලින්ම හිතට ... ඉක්මණින් අතුරුදහන් වුනේ කියන තැන උන්වහන්සේ විස්තරය ගන්න තැන කියන්නේ ... උන්වහන්සේට විතක්කයක් ආවා ... මේවා කොහොම ද ... විතර්කයක් වෙච්චි ... කියනවා. ඉතින් ඒ විතර්කයයි, මෙතැන තියෙන ... දෙකේ වෙනස ...

පිළිතුර:- දැන් උදාහරණයක් වශයෙන් අපි කියමු ඡායාව ගත්තහම, අපි කණ්ණාඩියක් ගාවට ගිහිල්ලා, අපි කැඩපතින් මුහුණ බලලා පැත්තකට ඇවිල්ලා අපට ඒ කණ්ණාඩියේ පෙනෙන මුහුණ පිළිබඳව සිහිකරන්න පුළුවන්. කල්පනා කරන්න පුළුවන්. විතර්ක කරන්න පුළුවන්. ඇත්තට ම අපි අපේ මුහුණ පිළිබඳව යම් ආකල්ප සංකල්ප ඇතිකරගන්නවා නම් ඇතිකරගෙන තියෙන්නේ ඒ විදියට යි. දැන් අපි ඒක පැත්තකින් තියමුකො. අපි ඒ විදියට කැඩපතෙන් අපි අපේ

මුණ බලලා පැත්තකට ඇවිල්ලා අපට ඒ ගැන හිතන්න පුළුවන්. හැබැයි එහෙම හිතුවාට අපි කවදාවත් ඒ කැඩපතේ පෙනුනු මුහුණ පිළිබඳව අපි හිතුවාට, ඒ මුහුණ කැඩපතේ තියෙනවා කියලා ඒ දැකපු දේ, කැඩපතෙන් දැකපු දේ, කැඩපතේ තියෙනවා කියලා අපි විතර්ක කරන්නේ නැහැ. නමුත් ඒක නිරුද්ධ වන බව අපි දන්නවා. ඒක ඤාත් වෙලා තියෙන්නේ අපට. ඒ මට්ටමට. නමුත් ඒක පිළිබඳව අපට විතර්ක කරන්න පුළුවන්. හැබැයි එහෙම විතර්ක කරලා කිව්වත් කරාට, අපි ඒ දැකපු ඡායාව භොයාගෙන යන්නේ නැහැ.

ඒ වාගේ තමයි රහතන් වහන්සේලා, -බුදු, පසේබුදු, මහරහතන් වහන්සේලා-, ඒ අතීත අනාගතය පිළිබඳව නුවණින් හිතනවා, විතර්ක කරනවා, කල්පනා කරනවා. ඒ විතර්ක තියෙනවා එතැන. කුසල් සිතෙන් විතර්කයක් තියෙනවා, අකුසල් සිතෙන් විතර්ක තියෙනවා. මාගී සිතෙන් විතර්ක තියෙනවා. එල සිතෙන් විතර්කයක් තියෙනවා. විතර්ක නැති ධ්‍යාන මට්ටමෙන් මාගීඑල තියෙනවා. නමුත් විතක්ක විචාර සහිත මාගී එල තියෙනවා. එතකොට එහෙනම් මේ විතක්කය කියන එක කුසල් සිතෙන්, අකුසල් සිතෙන් යෙදෙනවා. මාගී සිතෙන් එල සිතෙන් යෙදෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඒ වාගේ නුවණේ ස්වභාවය අනුව විතර්කයේ ස්වභාවය වෙනස්වෙනවා. ඒ වාගේ කෙනෙක්, අර තිරිසන්ගත සතෙක් ඒ ඡායාව දැකලා නැවත ඒක සිහිකරනවා එතැන තියෙනවා කියලා. මනුස්සයා ඒක නැතිබවට වටහාගෙන ඒක පිළිබඳව සිහිකරනවා. අන්න ඒ වාගේ තමයි ඔතැන විතර්කයේ ස්වභාවය.කෙනෙක් ඒ විතර්කය කරනවා, නිරෝධය දැකලා. තව කෙනෙක් ඒක ඇතිබවට ම අරගෙන හිතනවා. ඒක තමයි එතැන වෙනස.

ප්‍රශ්නය:-ප්‍රජාව සංඛාර හැඳින්වන මූලික වෙන්වීම සංඥාව නම් ඒ සංඥාව නිවැරදි කර ගන්න එක තේද ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ සිද්ධවෙන්න ඕන.

පිළිතුර:- ඔවු. එහෙම තමයි. සංඥාව නිවැරදිකරගැනීම කිව්වහම වැරදි නැහැ. නමුත් සංඥාව නිවැරදිකරන්න යනකොට, සංඥාව ඇතිවුණේ මොකක් නිසා ද, කියන එකත් බලන්න වෙනවා. එතකොට අපට ආයෙත් අර ඇහැ රූපය කියන තැනටමත් යන්න වෙනවා. ඉතින් ඒ නිසා, මේවා එකිනෙකට සම්බන්ධවෙලා තියෙන නිසා, එකකින් හෙව්වා කියලා ප්‍රශ්නයක් නැහැ. එහෙම ගැටලුවක් නැහැ. මොකද, නමුත් ඒවාගේ හේතු-ඵල දහම බලන්න ගියහම, ඒකේ මූලාශ්‍රය බලන්න ගියහම, ඒකට අර ආරම්භයේ ම මේ සංඥාව ඇතිවුණේ ඇහැට රූපයක් ගැටිලා වක්බු විඥානය ඉපදිලා, ඒ අරභයා ස්පඨිය ඇතිවෙලා, වේදනාව ඇතිවෙලා නේ ද මේ සංඥාව ඇතිවුණේ කියලා එයාට හේතු-ඵල දහමක් හම්බවෙනවා. ඉතින් එහෙම හම්බවෙලාත් එයාට අර කියන විතර්කය නැතිකරගන්න පුළුවන්. එතකොට සංඥාව අරභයා ඇතිවෙන විතක්කය, එතකොට ඒ සංඥාව ඇතිවුණේ මෙහෙමයි කියලා.

එහෙම නැතිව අපට එක තැනකින් ගත්තත් ප්‍රමාණවත්. සංඥාවට හේතුව ස්පඨිය යි. ස්පඨියට අනුව තමයි මේ සංඥාව ඇතිවෙන්නේ කියලා ගත්තොත්, එයාට මේ පුද්ගලභාවය අයිත්වෙලා, ඒත් හේතු-ඵල දහමක් එයාට වැටැහෙනවා නම්, එත් ඒක ප්‍රමාණවත්. නමුත් සාමාන්‍ය විද්‍යා කරගෙන යනකොට, එයාට අර වාගේ, මුලට ම යන්න සිද්ධවෙනවා. මොකද, මේවා නොයාගෙන

හොයාගෙන ගියහම ආයෙත් යන්නේ අර සිද්ධාන්තයට යි. ඒ නිසා තමයි, යමක් පැහැදිලිකරන්න යනකොට මේ විදියේ විග්‍රහයක් කරන්නේ. නමුත් ඒ විග්‍රහයන් කරාට පස්සේ එක තැනකින් කියන්න පුළුවන්. කෙනෙක් වේදනාව පිරිසිඳ දැක්කොත් දුකෙන් මිදෙනවා. කෙනෙක් සංඥාව හරියට තේරුම්ගත්තා නම්, ඔහු දුකෙන් මිදෙනවා. තව කෙනෙක් කියනවා, නෑ, කෙනෙක් සංඛාරය හරියට වටහාගත්තා නම් ඔහු දුකෙන් මිදෙනවා. කතා ඔක්කෝම හරි. නමුත්, ඒ හැම කෙනා ම සංඛාරය ඇතිවුණේ කොහෙම ද කියලා බලාගෙන, බලාගෙන යනකොට ආයෙත් එයා එන්නේ අවිද්‍යාකමට යි. සංඥාවෙන් ම යන කෙනා, සංඥාව ඇතිවුණේ කොහොමද කියලා බලාගෙන, බලාගෙන යනකොට ආයෙත්, එන්නේ අවිද්‍යාවට යි. ඒ නිසා තමයි, **අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං** කියලා මේ පටිච්ච සමුප්පාදයේ චක්‍රයක් සම්බන්ධකරලා පෙන්වලා තියෙන්නේ.

ඒ නිසා ඔය එක තැනකින් ගත්තත් එයා මිදෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාදය ම අවබෝධ කරගෙන යි.

ප්‍රශ්නය:- ස්වාමීන් වහන්ස, මේ හත්පිපදොපම සූත්‍රයේ සැරියුත් හාමුදුරුවෝ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ කියන අන්තිම එක, ඒ කියන්නේ රූපය ... ඒ අවස්ථා දෙකක් කියලා අන්තිමට ම කියන්නේ මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ තියන ඒ තුණ ම, ඒ කියන්නේ, ඇස-රූපය-චක්ඛුවිඤ්ඤාණය තුණම **තථ්ථෝ සමන්තාහරෝ** වුණොත් විතර යි කියන එක ඒ මධුපිණ්ඩික

සූත්‍රයේ, ඒ කියන්නේ තුන්වැනි අවස්ථාව තමයි එතැන කියැවෙන්නේ. ස්වාමීන් වහන්ස ඒ මූල අවස්ථා දෙකේ කියන්න හේතුව මොකක් ද කියලා පොඩ්ඩක් පැහැදිලිකරලා දෙන්න. ...

පිළිතුර:- ඒ කියන්නේ ඒ සිද්ධාන්තයක් වෙන්න, අපට යමක් දැකීමක් වෙන්න, මේ හේතු ධර්ම, මේ ටික ම අවශ්‍ය යි. මේ හේතුවර්ධනවලින් මේ කොටස තිබුණා කියලා මේ ප්‍රතිඵලය වෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා තමයි, තවත් බොහෝ හේතු තියෙන අතර, හත්ථිපදොපම සූත්‍ර ඒ වගේ ඇහැ, රූපය, ඊට සුදුසු ම මනසිකාරය කියලා තුනක් පෙන්නනවා, වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදින්න. ඉතින් ඒවා මේ ඇහැ තිබුණාට, රූපය තිබුණාට, මම ඉස්සෙල්ලාත් කිව්වේ, ඇහැ තියෙනවා; ඒක කමියෙන් හටගන්නේ. රූප කම්ම විත්ත සෘතු ආදී මේ හැම එකකින් ම රූප තියෙනවා. මේ කමිය හටගන්න හේතුව වෙන එකක් නිසා ඒ ප්‍රසාදයේ රූප ගැටෙන්න පුළුවන්. නමුත් රූපය ගැටුණු පමණකින් හිත් උපදින්න වුණොත් එහෙම, එක වර ආයතන දෙක තුනකට රූප ගැටුණොත් එතකොට මේක මහා අවුල් ජාලයක් වෙනවා. ඒ නිසා තමයි ඒ ආයතනවලට කොයි තරම් එක වර රූප ගැටුණත්, **තජ්ජෝ සමන්තාහාරො**, ඊට සුදුසු මනසිකාරය තියෙන එකේ විතර යි හිත උපදින්නේ. ඒක නිසා බැලීමේ චේතනාව තිබුණොත්, කණට කොච්චර ශබ්ද ඇහුණත්, ඒ අනුව එයාට සිත් උපදින්නේ නැහැ, දැකීම කියන සිත විතර යි උපදින්නේ. අන්න එහෙම ධර්මතාවයක් තියෙන නිසා තමයි මේ සිත් පරම්පරා, අවුල් නැතුව, අතරමැද වෙන සිත් උපදින්නේ නැතුව, ඒවා ක්‍රමාණුකූලව උපදින්නේ. ඒවා ඊට සුදුසු මනසිකාරයක, **තජ්ජෝ සමන්තාහාරො හොති**. ඒ මෙනෙහිකිරීම නැතිනම් සිත් උපදින්නේ නැහැ. එහෙම

ධර්මිකාවයක් තියෙන නිසා ම යි උපදින්නේ. අන්න ඒ නිසා ඒ
 වාගේ, අන්න ඔය සිද්ධාන්තය පෙන්න්න තමයි ඇහැ
 තිබුණාට, රූපය තිබුණාට සිත් උපදින්නේ නැහැ. එහෙම
 උපදිනවා නම්, ඉපදුණොත් එහෙම, ඒක හරි පැටලිල්ලක්
 වෙනවා කියන කාරණාවත් එතැන අපට ඔය විදියට
 පැහැදිලිවෙනවා. මොකද, එක වර ආයතන හයට ම අරමුණු
 ගැටෙන්න පුළුවන්. හයේ ම සිත් උපදින්න ගියොත්
 ප්‍රශ්නයක්. අන්න ඒ නිසා තමයි, ධර්මිකාවයක් වශයෙන්
 මනසිකාරය කියන එකක් යෙදුණොත් තමයි සිත් උපදින්නේ.
 ඒ නිසා ඒ සිත් උපදින්න අර දෙක තිබුණාට මදි මේකත්
 අනිවාර්යයෙන් ම අවශ්‍ය යි. ඒවා ධර්මිකාව වශයෙන්, ධර්ම
 නියාම වශයෙන් සකස්වෙලා තියෙනවා.

තෙරුවන් සරණ යි.

“අපි දකින දේ අරභයා අවිද්‍යාව පදනම් වෙලා. එතෙන්ට අවිද්‍යාව පදනම් වෙලා කම් කෙලෙස් හටගන්නවා. අපි ඒවා අතීත දේවලුත් ගැටගහලා මේක පිළිබඳව සත්ත්ව-පුද්ගල අදහස් ඇතිකරගන්නවා. ඒ අදහස් ඔක්කෝම අපි අවිද්‍යාව නිසා ඇතිකරගත්ත ඒවා යි. නමුත් තිබුණේ අන්ත අතන අර ධර්ම ටික විතර ම යි තිබුණේ. එතකොට අපි ඒවා ඉන්නවා තියෙනවා කියලා ගත්තත්, ඒවා කෙරෙහි අමනාපකම් ලෝභය, ආශාව ඇතිකරගත්තත් ඒ ධර්ම ඒ විදියට ම ඇතිවෙලා, නැතිවෙලා නිරුද්ධවෙනවා. මනසින් අපි විපරිත අදහස් ඇතිකරගෙන, කම් කෙලෙස් ඇතිරගෙන සසරේ යනවා. එතකොට අපි මේ ඒ විපරිත අදහස් ටික නැතිකරගත්තොත්, එතැන තියෙන ධර්මතාවය දැකලා කම් කෙලෙස් ඇතිවෙන්නේ නැහැ. විපාකය විපාකයෙන් අවසන්වෙනවා. ඔහුගේ සසර කෙළවරවෙනවා කියලා අපි කියනවා.

ඉතින් ඔන්න ඔක තමයි වෙන්නේ. එතකොට සසර යන්නේ ඇති දේකින් නෙවෙයි. ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න ධර්ම කියන එකේ අපි අලුතෙන් ඇතිකරගන්නා විපරිත අදහස් නිසා යි. ඒ නිසා යි ඒක අපට දුරුකරන්න පුළුවන්. ගලවන්න පුළුවන් ඒක අපි අලුතෙන් ඇතිකරගත්තු දෙයක් නිසා යි.

ඒක අපට කමියෙන් ම ලැබුණු දෙයක් නම්, මේ සත්ත්වයෝ, පුද්ගලයෝ, රන් රිදී, මිල මුදල් කියන දේවල්, මේ ආසාව තණ්හාව කියන දේවල් අපට කමියෙන් ම ලැබුණු දේවල් ම නම් ඒවා තියෙන දේවල් ම නම්, කවදාවත් ඒවා අයිත්තකරන්න බැහැ. ඒවා දුරුකරන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. දුරුකරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ ඒවා අලුතෙන් අපි හදාගත්තු දේවල් නිසා යි. මනසින් නිමාණය කරගත්තු නිසා යි ඒ අපේ මානසික මට්ටම වෙනස් කිරීමෙන් ඒ දේවල් නැතිවෙලා, නිරුද්ධවෙලා, ගිහිල්ලා